ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО — НЬЮ-ЙОРК 1970

ВІСТІ КОМБАТАНТА

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ

РЕДАКТОРИ: І. Кедрин-Рудницький, Василь Верига

ВИДАВЦІ: Головна Упраав Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Упраав Братства кол. вояків 1 УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лев, Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді.

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:

United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of 1 Ukrainian Division UNA in association with:

Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., Brody-Lew, Inc., Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

Addres: P.O. Box 1184, Church Street Station, New York, N. Y. 10008, U.S.A.

Статті, підписані прізвищем, чи ініціялами автора не завжди відповідають поглядам Редакції.

Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Австрія:
Dr. S. Naklewycz
Wien XX
Dresdnerstr. 124/III/19

Канада - Захід:
Mr. Lew Rudnyckyj
297 Chelsea Ave.,
Winnipeg 15. Man., **Canada**

З.Д.А.:
"VETERANS' NEWS",
P. O. Box 1184, Church St. Station,
New York, N.Y. 10008, U.S.A.

Аргентина:
Fraternidad de Los Ex-Comb
de la 1a DU ENU, c. Maza **144,**
Buenos Aires, **Argentina.**

Англія:
Mr. Wasyl Nakonechny
23 Alexandra St.
Ashton - U - Lyne, Lancs, England

Канада і інші країни:
"VETERANS' NEWS"
41 Whitbread Cres.
Downsview 465, Ontario, Canada.

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 1970 **Торонто-Нью-Йорк** **Ч. 2 (45)**

ЗМІСТ

Богдан Стефанишин

ГЕЙ, ГРІМКИХ ПІСЕНЬ СПІВАЙМО

Гей, грімких пісень співаймо,
заглушім дрімливий гас,
на великий гин рішаймось —
Україна клиге нас!

Піднесім святий, двополий,
синьо-жовтий, годрий стяг,
хай погують гори й доли:
вже стрільці ідуть на змаг.

Перед нами даль синіє,
перед нами волі гар,
месть у тверді серць жевріє,
а за нами дими й згар.

За мільйони жертв народу —
закатованих братів,
як огненний пекла подув
ми ударимо ворогів.

Не страшна нам смерть, ні труди,
не жаліємо й життя,
або волю ми здобудем,
або вмремо за наш стяг!

Гей, грімких пісень співаймо,
заглушім дрімливий гас,
на великий гин рішаймось —
Україна клиге нас!

Гайделяґер, грудень 1943.

Іван Кердин

ІСНУВАННЯ Й ДУХОВИЙ ЗМІСТ

На 10-му Делеґатському З'їзді ОбВУА 11 жовтня мин. року у Філядельфії — попри звіти, вибір нової Управи і т. п. більш чи менш формальні справи, заторкнено й дві справи основні: як зберегти само існування українських комбатантських організацій у вільному світі і яким повинен бути їхній ідейний зміст.

Необхідність «відмолодження» ОбВУА кидалась у вічі учасникам того З'їзду. За вийнятком осіб, що їх можна було порахувати на пальцях одної руки, колишніх членів УПА чи Вільного Козацтва за його теперішнім статутом, — всі інші учасники З'їзду мали вище 70 років. Та й не могли мати менше, коли були або Усусусами з 1914 року, або членами Армії УНР і УГА з р.р. 1917—1920, й були дійсними вояками з тих часів, а не такими, які щойно на американському ґрунті освідомили собі свою участь в українській війні-революції й старалися за різні комбатантські відзнаки та, навіть, хрести, спекулюючи на людській наївності. Ото ж поруч із зворушливим видом, як-то таки поважний гурт сивих і лисих мужчин, деякі з багатим громадським стажем, маніфестують свій сентимент до свого колишнього рідного війська, — поруч із тим благородним моментом була в ньому й мелянхолійна нотка, притаманна старості. Сумно було подумати, що за максимум 10 років не стане ОбВУА, якщо воно залишиться з своїм теперішнім членством, — до своєї природної смерти.

Дивлючись тверезо — членство ОбВУА збільшиться ще, може, тільки на тих колишніх вояків УПА, які поділились між три організації, визнавши наказ від своєї партійної верхівки за вищий від спільности перебування в одній партизанській формації. Координаційний Комітет комбатантських організацій — це максимум, що можна було осягнути в 20-тирічних консолідаційних заходах. Правдива консолідація прийде щойно тоді, коли не стане ОбВУА, бо не стане його членів-основників — членів Братства кол. УСС і кол. вояків двох наших національних реґулярних армій. Але можна потішити себе, що тоді напевне не буде вже десятка (рахуючи з Канадою) українських комбатантських організацій, тільки буде одна: колишні члени І-ої Дивізії, УПА і Карпатської Січі напевне з'єднаються. Вони вже тепер складаються з кругло 50-тирічних мужчин, здебільша вже батьків дорослих дітей, а, буває, й дідусів унуків. Але все ж — це на одну ґенерацію молодші комбатанти від більшости членів ОбВУА. І коли на Сході Европи не прийде радикальна

зміна, то й вони станутъ перед тією самою проблемою: як зберегти українську комбатантську організацію, яка плекала б культ збройної сили з'єднаний із культом традиції української визвольної війни-революції.

Деякі Відділи ОбВУА — особливо Відділ в Чікаґо — розв'язують цю проблему, приєднюючи молодих ветеранів Корейської та В'єтнамської воєн. Є між ними сини українських патріотичних родин, які зуміли прийняти доктрину двох батьківщин і є дійсно однаково американськими, як і українськими патріотами. Коли б удалося зацікавити українською комбатантською організацією численніших отаких молодих українців із Американської та Канадійської Армій, то це розв'язувало б проблеми: українське громадське життя в ЗСА й Канаді все одно існуватиме після нас і без нас, хоч у змінених формах, — тому й існувала б також комбатантська організація, яка — напевне! — з пошаною згадувала б своїх попередників, основників колишньої Стрілецької Громади з 1925 року...

З фізичним існуванням, очевидно, нерозривно в'яжеться духовий зміст. Здавалось би, що ця справа не повинна породжувати ніяких сумнівів. А втім, під впливом деяких нових політичних теорій і дискусій на тему такої актуальної політичної тактики супроти Москви і її слуг в партійно-адміністраційному апараті УССР, які були б практично найдоцільнішими, почали в декого виринати й сумніви щодо ідейного змісту комбатантських організацій. Ті сумніви є вислідом простого непорозуміння. Комбатантські організації, ОбВУА, Братство кол. вояків І УД УНА, чи організації колишніх упістів, не є політичними партіями ані групами і не ведуть політичної роботи в тому розумінні, як вона прив'язана до завдань політичних репрезентацій, партій, таборів і так званих середовищ. Це організації колишніх військовиків, які активно воювали за українську самостійну, ні від кого незалежну державу. І вони постали та ціль свого існування записали у своїх статутах, щоб проповідувати, продовжувати й поглиблювати культ української збройної сили й ті ідеали, що їх визнавали їхні колишні збройні формації. У тій площині нема місця на ніякий ревізіонізм політичної думки чи політичної концепції, бо їх ділянка — ідеологія, а не політика. І коли сучасний світ поділений на табори вільний і комуністичний, то лідери обох тих таборів давно вже визнали і далі визнають, що в площині ідеології не може бути компромісів. Сила комбатантського світу власне в тому, що всі його члени визнають ту саму ідеологію і на тій базі можуть співпрацювати.

З журбою за «відмолодження» ОбВУА чи взагалі нашого комбатантського світу нема журби за ідейний зміст молодших на одну чи дві ґенерації колишніх військовиків-українців. Їх підхід до Москви й комунізму, до УССР і тамошнього керівного апарату, — був, є і залишиться таким самим. Наше завдання тільки зорганізувати

Петро Самутин
генштабу ген.-хор.

РОЗВИТОК СОВЄТСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД 1945-1969 РР.

Коли на фронтах замовкають гармати — тоді розпочинається боротьба сил, що у військовій термінолоґії називається «розвідка» — або, як ніжно її називають в Америці: «інтеліґентна служба». Сьогодні апарат розвідчої служби охоплює не лише збройні сили передбаченого ворога чи ворогів, але не має такої галузі життя, якою не цікавився би цей страшний апарат. Ми, українці, до обох термінів того апарату ставимось з якимось упередженням і навіть призирством, хоч напевне здаємо собі справу, що на ньому держаться імперії та на підставі зібраних ним відомостей приймається всі політичні рішення в часі миру і війни.

Для того, щоб вести війну чи мирові взаємини, треба знати свого противника краще, як самого себе. Від цього залежить успіх. Є засада: «Краще переоцінити ворога — як його недоцінити».

Поки існує людство з його різними суспільними устроями і системами, коли йде боротьба за «бути чи небути» цілим народам — мусимо сприймати війну, як закономірне явище, а розвідку як авангард цього явища.

Вплив появи нової зброї на проблему війни

З того моменту, як над світом нависла небезпека ядрової катастрофи, зі сторінок преси не сходять теми, присвячені питанням сучасної війни.

Більшість авторів приходять до висновку, що поява ядрової зброї не зробила докорінних змін у відношеннях війни і політики, хоч і внесені деякі корективи. Автори закликають не переплутувати питання самої війни з питанням доцільности використання війни, як засобу політики, при чому переважає думка, що не слід використовувати для політики атомову зброю.

й підготовити цей молодший кадр комбатантів, який продовжував би діло теперішніх комбатантських організацій. Коли чуємо інколи докори на адресу українського «естаблішменту» в ЗСА й Канаді, що він легковажить собі комбатантський актив, що має найкращі кваліфікації провідників, то недобрим свідоцтвом про ті наші кваліфікації є факт, що ми не всилі завести потрібного порядку у власній комбатантській сім'ї.

Представники Заходу твердять: «Війна є продовженням політики іншими засобами» (насильними), чим повторюють формулу Клявзевіца. Можна було спостерігати навіть перекручування цієї формули, як ось напр.: «Політика є війною». Так зробив англійський воєнний теоретик Фуллер, висунувши ідею «Злиття війни і політики». Його послідовники почали доказувати, що в ситуації «холодної війни» зникає різниця мій війною і миром.

В ЗСА як в одній з світових надпотуг були створені дослідні Центри та політичні Комітети, які в своїх висновках підтримували клясичний вислів Клявзевіца. Офіційна думка була зафіксована в документі, затвердженім Урядом ЗСА під назвою: «Розвиток воєнної техніки та її вплив на воєнну доктрину ЗСА». Появились такі твори як: «Термоядрова війна», «Необхідність вибору» Т. Кана, «Передова стратегія Америки» Стравса і ін. Про можливість ведення переможної війни та бойових дій з застосуванням ядрової зброї. Таким робом треба думати, що формула Клявзевіца ще надовго залишиться всилі. Але не бракує і таких, що придержуються думки: «Війна перестала бути засобом продовження політики», вони лякаються пагубних наслідків ядрової війни. Цього погляду притримуються такі воєнні теоретики, як Ліддел Гарт, Генрі Кіссінґер, ген. Тейлор, Р. Осгуд.

Дехто йде ще далі і каже, що «співжиття народів ґарантоване рівновагою ядрової сили», П. Спаак. Погляди таких пацифістів, як Рассел, Сартр і Полінс — це пропаґанда. Всякі рухи проти будьякої війни, що їх спостерігаємо на Заході, це не науково обґрунтовані теорії, а звичайна диверсія на відтинку психологічної війни.

Нас цікавлять погляди СССР, себто його військових теоретиків. Цитую: «Під методами (засобами) збройного насилля ми розуміємо боротьбу спеціяльно зорганізованих для цього сил (армія і фльота), забезпечених всіма засобами економічного, морального і дипломатичного характеру. Формула: «Війна є продовженням політики насильними засобами» включає в себе три засадничі елементи: «Політика», «Продовження політики» і «Збройна боротьба». Між політикою, як керуючим імпульсом, і збройною боротьбою можна віднайти п'ять відношень:

1) Війна породжується політикою,

2) політика своїми цілями надає напрямок збройній боротьбі,

3) політика керує воєнною стратегією,

4) збройна боротьба в свою чергу стає практичним засобом зміни політичних умов,

5) стихійний вплив збройної боротьби на політику. (Революція в часі війни чи теж по ній. ПС.)

Висновок: «Війна є завжди продовженням політики, але незавжди може служити їй як засіб і знаряддя».

Совєтська воєнна доктрина — це система вироблених поглядів в компартії і уряді на сучасну війну. (Прошу не змішувати з доктриною Брежнева про відношення до сателітських держав).

1. Одиноким джерелом воєн сучасної епохи — це імперіялізм.

2. При сучасному розподілі сил на світовій арені — на перше місце висувається небезпека війни між двома соціяльними системами. Це буде остаточний і кінцевий засіб рішення історичного спору між капіталізмом і соціялізмом. Одночасно не виключається війна між капіталістичними державами.

3. На театрах воєнних дій виступлять до рішального змагу дві великі коаліції: держави соціялізму і капіталізму.

4. Ракетно-ядрова зброя — це головний засіб ведення сучасних воєнних дій.

5. Надзвичайну і може рішальну ролю буде мати початковий період війни.

6. Роля людини у майбутній війні стане на першому місці.

7. Сьогоднішні льокальні війни криють в собі велику загрозу і можуть перейти в світову термоядрову війну.

8. Ракетно-ядрова війна буде безкомпромісовою та настрашнішою в наслідках із всіх воєн, які знає історія.

9. В сучасну епоху ніхто не буде виповідати війни.

10. Цілком можливо, що першим ядровим ударом, себто початковим періодом, може закінчитись збройний змаг.

11. Зустрічний ядровий удар, або удар на удар, відіграє головну ролю в початковому періоді війни.

12. Стратегічні цілі, які в минулому рішались на протязї років, в ракетно-ядровій війні можуть вирішатись на протязї хвилин або найбільше годин.

13. Засадничим засобом здійснення ядрового удару припаде на ракетні війська стратегічного призначення, себто ракетні атомові підводні човни та летунство стратегічного призначення.

14. Для скріплення і підсилення міжконтинентального удару одночасно будуть вжиті ракетні війська оперативно-тактичного призначення (Европа, ПС), фронтова і морська авіяція, ракетні надводні кораблі та берегові ракетні споруди.

15. Зріст воєнно-технічних чинників у війні не тільки не знижує, а навпаки високо підносить вимоги морально-політичних і бойових якостей вояка. Сильні ядрові вибухи, загроза радіоактивности, сила вогню, застосування хемічної і бактеріологічної зброї — все це буде впливати на психіку людини. Від вояка і взагалі людини буде вимагатись страшного напруження, щоби придушити в собі інстинкт страху і самозбереження та не втратити здібности продовження активности в боротьбі. Перемогу над ворогом чи ворогами можна буде осягнути лише внаслідок спільних дій всіх видів зброї та збройних сил у цілому.

16. Не виключена і довготривала війна між державами двох соціяльних систем і на це треба бути готовим; для того потрібні сильна економіка і резерви.

17. Колектив воєнних теоретиків СССР опрацював і видав «Военна стратегія», 1963 р. Москва, Міністерство оборони СССР. До цього всього додає: «Майбутня війна не обов'язково мусить постати в часі найбільшого напруження між двома соціяльними системами. Вона, себто війна, може вибухнути в часі найкращих відносин і навіть «поцілунків», щоби приспати передбаченого ворога та осягнути повне заскочення і несподіванку...

Переходимо до властивої нашої теми.

Термін РККА («Рабоче крестьянская красная армія») зникає. На її місце приходить советская армія. Постає і новотвір: «Советский народ». Коли мова про совєтську армію на сьогодні, то мусимо здати собі справу з того, що це специфічний твір, якого не вільно порівнювати з арміями Заходу, спеціяльно такої надпотуги, як ЗСА.

Досвід другої світової війни показав, що Совєтський Союз не може спиратися на армію, зложену з представників усіх прошарків народу, хоч здавалося, що за цей час витворився чи теж народився спеціяльний тип «совєтської людини». Але до цього довгий шлях і треба дуже сумніватися, чи взагалі такий тип людини витвориться чи теж народиться. На підставі гіркого досвіду другої світової війни ЦК ВКП(б) — Центральний Комітет Всесоюзної Комуністичної партії (большевиків) — прийшов до висновку, що треба творити армію зовсім іншого типу і на інших засадах. Себто армію, що буде складатись чи теж творити кістяк лише з членів партії, кандидатів партії і комсомольців. Армію, під кожним оглядом віддану партії, але не добровільчу армію.

Революція зміни, що зайшли у військовій ділянці, тільки зміцнила висновки і рішення партії.

Пригадаймо, що 5-го жовтня 1952 року XIX З'їзд ВКП(б) постановив вживати назву: «Комуністична Партія Совєтського Союзу, скорочено: КПСС». КПСС керує розбудовою збройних сил СССР.

Віддаймо слово генерал-полковникові Желтову, начальникові Військово-політичної Академії ім. Леніна (Воєнно-Історіческій журнал, ч. 2, 1965, стор. 6). Цитую: «Найважливіший із принципів совєтського воєнного будівництва, що був і назавжди залишиться непорушним, — це принцип керівництва комуністичної партії збройними силами, зформульований Леніним ще в грудні 1917 року і прийнятий ЦК партії: «О політіке военного ведомства», що політика військового міністерства як і всіх інших установ ведеться за докладними вказівками і директивами партії, себто Центрального Комітету,

та під його безпосередньою контролею. Величезна заслуга партії в скріпленні оборонної здібности совєтської держави полягає в тому, що вона зуміла зорганізувати і скерувати зусилля науковців, конструкторів і робітників на швидке створення атомової бомби. Уже в кінці 40-их років була створена атомова бомба і тим самим зліквідовано монополію ЗСА в цій ділянці. Це прохолодило до деякої міри імперіялістичних палячів третьої світової війни».

Всю вину за повільний розвиток і невідповідний стан збройних сил СССР у довоєний і післявоєнний період генерал-полковник Желтов, що є відповідальний за виховання і підготову вищих політичних старшин совєтської армії, звалює на Сталіна.

«...Зосередивши в своїх руках всю владу та порушивши принцип колективного партійного і державного керівництва, всі недотягнення і помилки в підготові держави до війни і відпору агресії, що мали для нас в перший період війни страшні наслідки — замовчувались». Це в один голос повторюють майже всі маршали і генерали та адмірали. Це одночасно і пімста цих маршалів генералів і адміралів за знущання Сталіна над ними. Сталін був не тільки деспотом, але і людиною глибоко аморальною. Тільки по сметри Сталіна, його найближчий співробітник Хрущов відважився сказати про останнього правду і викинути його з мавзолею. Тепер КПСС кинулась в другий бік і всі заслуги в розбудові збройних сил приписує партії і її ЦК. Бо вже немає маршалів, генералів і адміралів не партійних: «Совєтські командири, політробітники, інженери, техніки і конструктори — це представники партії і уряду у збройних силах СССР. Весь старшинський склад — це провідники і носії ідей партії в маси воїнів. 90% всіх старшин, генералів і адміралів, — є комуністами і комсомольцями. Кожні дев'ять із десяти мають вищу і середню освіту. Кожний четвертий вищу освіту. В ракетних військах на кожних 100 старшин — 72 інженери і техніки. Центральний Комітет Партії безпосередньо займається підбором і розташуванням керуючих кадрів армії і фльоти».

За останні роки переведено переозброєння і повну реконструкцію збройних сил СССР.

Основу вогневої і ударної сили сов. армії насьогодні складають: атомова і термоядрова зброя. Головним засобом доставки цієї страшної зброї до цілі — це ракети, що дають змогу у враховані хвилини перенести цю зброю до будь-якого пункту земного гльобу. На підставі революційних змін, що заіснували у військовій справі, переведено докорінні зміни у всіх видах зброї.

Рішенням ЦК КПСС створено зовсім новий рід зброї: «Ракетні війська стратегічного призначення» — це основа і головний вид збройних сил СССР.

Органи керівництва збройних сил СССР

Згідно з конституцією СССР керівництво всіма збройними силами здійснює вищий орган державної влади — Верховний Совет СССР. Він рішає питання війни і миру й організацію оборони держави. Президія Верховного Совєта СССР призначає і зміняє вище воєнне командування, в періоді між сесіями Верховного Совєта оголошує стан війни, проголошує загальну і частинну мобілізацію, стан облоги в окремих місцевостях або по всій державі.

Важливіші питання з ділянки оборони держави рішають з'їзди Комуністичної партії, Центральний Комітет КПСС та Політичне бюро КПСС. Загальним керівництвом збройних сил СССР керує Совет міністрів СССР.

Міністр Оборони здійснює керівництво збройними силами через Генеральний Штаб та головні і центральні управління.

Збройні сили СССР складаються тепер з п'яти видів: а) ракетних військ стратегічного призначення, б) військ П.В.О. (протиповітряної оборони), в) суходільних військ, г) воєнно-повітряних сил, і д) воєнно-морської фльоти.

На чолі кожного з тих видів стоять головнокомандуючі.

Контролю підготови військ і тримання їх в постійній бойовій готовості переводить Головна Інспекція міністерства оборони.

Керівництво партійно-політичною працею здійснюється через «Головне Політичне Управління Совєтської Армії і Воєнно-морської фльоти». Вся територія СССР поділена на воєнні Округи. На океанах, морях і ріках створені Воєнно-моські фльоти і фльотилі. В склад збройних сил СССР входять також прикордонні війська, якими керує «предсідатель комітета ґосударственной безопасності при совєті міністрів СССР».

Є ще так звані війська внутрішньої охорони», себто охорони «соціялістичної власности» і всього порядку «протизлочинних елементів». Підлягають ці війська: «Міністру охорони общественного порядка СССР».

Головним принципом керівництва збройними силами є: «Єдіноначаліє». (Примітка: 9-го жовтня 1942 року вийшов «УКАЗ» Президії Верховного Совєта «Об установлєнії полного єдіноначалія і упразднєнії Інститута воєнних комісаров»).

«Єдіноначаліє» означає, що командир (начальник) особисто відповідає перед партією. В його руках зосереджені всі функції бойової і політичної підготови підлеглих, оперативно-муштрової, адміністративної і господарчої діяльности.

«Єдіноначаліє» в армії і фльоті переводиться в життя теж на партійній засаді.

Міністерство оборони СССР

Від 12-го квітня 1967 року міністром оборони СССР є «герой Советского Союза» А. А. Гречко, член КПСС і член ЦК КПСС. Міністр оборони — це не тільки військовий фах, це передусім представник партії і він відповідальний перед Політбюро і ЦК Партії за переведення в життя в армії і фльоті всіх напрямних партії. На випадок війни він передбачений як головний командир всіх збройних сил. Не виключена поява і нового Сталіна. Маршал А. А. Гречко є представником тих членів Політбюро і ЦК партії та військової «еліти», що вважають майбутню війну, як несподіваний удар атомовими міжконтинентальними бомбами по ворогові, тому все звернене на чуйність і 100% воєнне поготівля. Народжений в Ростові — клясичний репрезентант московських імперіялістів.

Головне Політичне Управління советської армії і воєнно-морської фльоти

Вся політична праця в збройних силах СССР знаходиться в руках цього апарату. Головне Політичне Управління працює на правах Відділу ЦК КПСС. Від червня 1962 року очолює цей апарат генерал А. А. Єпішев. Апарат Головного Політичного Управління розбудований від гори і до низу в усіх клітинах советської армії і морської фльоти. В його систему входить також Політична Академія ім. Леніна та вищі політичні школи. Головне Політичне Управління займається розподілом кадрів політичних старшин та взагалі кадрів політичної лінії. В засяг Головного Політичного Управління входить:

а) Контроля командного складу, б) контроля політичного апарату, в) переведення в життя постанов ЦК КПСС, г) пропаганда, ґ) підготова матеріялів психологічної війни, д) вплив на політичний апарат в арміях сателітів. Старшини політичного апарату одночасно переходять вишкіл чисто військових фахів.

Генеральний Штаб

Підлягає безпосередньо міністрові оборони СССР. Від листопада 1964 року начальником Генерального Штабу є «герой Советського Союзу» маршал М. В. Захаров, одночасно перший заступник військового міністра. До 1935 року був лише Штаб РККА, але 22-го вересня 1935 року постановою уряду переіменована Штаб РККА на Генеральний штаб.

Завдання Генерального штабу в часі миру:

а) Переведення в життя наказів міністра оборони СССР в Армії і фльоті, б) опрацювання стратегічних плянів війни, в) узгіднення цих плянів, г) організаційні справи армії і фльоти, ґ) розвідка

супроти армій і чужих держав, д) студії теренів чужих держав, е) корпус військових аташе, є) кадри старшин Генштабу, з) напрямні вишколу і власна доктрина, і) інструкції і статути, к) мобілізаційні пляни, л) передбачення і настанова воєнного промислу держави, м) способи і засоби провадження війни і т. п. Генеральний Штаб СССР має приблизно 36 різних Відділів, в ньому працюють тисячі старшин Генштабу.

Найголовніше завдання Генштабу в часі війни є: а) докладна оцінка положення власного, б) докладна оцінка положення ворога (ворогів), в) витягнення відповідних висновків з положення сторін, г) плянування стратегічних напрямних, д) розпрацювання задумів Верховного головнокомандування, е) виготовлення директив фронтом, є) безперебійне вивчення і аналіза тактики і оперативної штуки ворога, з) зміни в озброєнні ворога і т. п.

Генеральний Штаб в часі миру і війни — це «мозок збройних си». Підбір кадрів старшин Генштабу ведеться дуже докладно та з великою відповідальністю. Вишкіл такого старшини коштує дуже дорого державі і тому відповідальність старшини Генштабу надзвичайно велика.

Цікаво, що большевицька верхівка зробила правилом, що старшина Генштабу мусить бути «безіменним працівником» без шукання собі слави. Це очевидячки асекурація проти народження серед високих старшин якогось совєтського Наполеона, який здавив би режим і партію!.

РОЗПИСУЄМО КОНКУРС

НА СТАТТІ НА НАСТУПНІ ТЕМИ:

"Стратегічні кордони майбутньої української держави.

"Організація української армії і фльоти".

"Військова географія України".

"Дипломатична служба України".

"Проблеми транспорту України".

"Роля Чорного моря в обороні й економіці України".

Запрошуємо до співпраці ВШ Авторів статтей на актуальні громадські справи. Зокрема запрошуємо до співпраці Авторів статтей на економічні теми: економічні проблеми в Америці й Канаді, в Україні та в українській вільній громаді в Північній Америці.

Статті будуть — хоч і скромно — гоноровані.

Всі статті повинні бути тільки писані на машинці та пристосовані до невеличкого розміру нашого журналу. **Редакція**

Ф. Кордуба

КОНФРОНТАЦІЯ ВОЄННИХ ПОТЕНЦІЯЛІВ

Річний звіт Інституту для стратегічних студій в Лондоні "The Military Balance 1969 - 1970" зосередив свою увагу на наступних трьох важливих проблемах сучасного багатого на різні неспокої світу:

1. концентрація військ по обох сторонах 7200 км. довгого китайсько-совєтського кордону та порівняння воєнних потенціялів обох «братніх» комуністичних потуг — противників Китаю і СССР;

2. перегони у зброєнні в арабсько-ізраїльській конфронтації на Близькому Сході;

3. зміни в стратегічній рівновазі воєнних потенціялів ЗСА і СССР.

Згаданим проблемам присвятимо нашу увагу, користуючись даними з публікації «Військовий балянс 1969 - 1970».

У вищезгаданих проблемах або сферах на протязі 1969 р. зайшли далекосяжні, можливо навіть вирішальні для світового штучного миру переміни. Всі переміни в глобальній стратегії, які зайшли в 1969 р. доказують, що від договору в Ялті між суперпотугами немає ніяких перемін, бо не зважаючи на різні заходи й старання дипломатій Заходу, не вдалося знайти виходу із загальносвітового напруження. Коли президентську владу в ЗСА обняв през. Р. Ніксон, він негайно проголосив «еру переговорів» замість т. зв. «конфронтації». Однак це проголошення по сьогодні не дало ніяких позитивних успіхів. Арсенали воєнних потенціялів діяметрично протилежних собі суперпотуг, є переконливими арґументами для усіх народів світу, що без роззброєння, або щонайменше обмеження зброєнь, світ не може очікувати відпруження і стабілізації мирного міжнародного політичного співснування. В 1969 р. загальна сума на цілі зброєння в цілому світі досягнула 160 біль. дол. Головні країни Европи, Півн. Америка, Азії і на Близькому Сході мали під зброєю кругло 16 млн. чоловік. В тій сумі на ЗСА припадало 3,454,000 (від загальної кількости населення 203 мілн.); СССР мав під зброєю 3,300,000 чоловік (населення 241 млн.); Китай — 3,300,000 чоловік під зброєю (населення 770—810 млн.). Отже разом три світові потуги вдержували під зброєю 10,054,000 чоловік. Решта — 9,460,000 припадає на інші країни Европи, Азії, Бл. Сходу й Канаду.

Концентрація військ обабіч китайсько-совєтського кордону

В 1969 р. СССР і Китай сконцентрували великі маси своїх з'єднань обабіч 7200 км. довгого кордону. Зудари над Усурою і в Сінкіянгу доказують, що разом із піхотинськими формаціями, над кордоном сконцентровані артилерійські, панцерні і ракетні з'єднан-

ня. Китай деяку частину власних з'єднань перекинув із прикордонної смуги Півн. а СССР перекинув 6 дивізій на Дал. Схід із центральних частин. Згідно з даними Інституту Москва на Дал. Сході сконцентрувала наступні маси військ: у піхотинських з'єднаннях — 200 тис. (20 дивізій); в панцерних, ракетних і повітряно-десантних з'єднаннях коло 37 тис. чоловік. В Омську, Іркутську, Чіта і в Благовіщенську побудовано великі авіобази, які доповнюють бази в Хабаровському, Владивостоку, Семипалятинську і в Уст-Каменогорську.

Пекін згуртував в Сінкіянгу — 90 тис. чоловік піхотинських з'єднань, на схід від Зовн. Монголії — 400 тис. та на південь від Монголії — 875 тис. Під оглядом воєнної техніки абсолютну перевагу над китайськими з'єднаннями мають сов. війська, тому Китай за теперішнього стану озброєння не є ще здатний протиставитися абсолютній технічній перевазі збройних сил СССР. Відсталість Китаю на відтинку технічного модерного озброєння є головною причиною нездатности китайських збройних сил до офензивної війни з СССР. Також на відтинку нуклеарного озброєння, не зважаючи на дуже великі зусилля, Китай стоїть далеко позаду СССР. За оцінкою Інституту китайська промисловість могла випродукувати коло 100 атомових бомб, кожна силою 20 КТ, або значно меншу кількість водородних бомб стратегічного призначення. 100 атомних бомб у порівнянні з совєтським нуклеарним потенціялом, це дуже мало, але ця кількість також вистачальна, щоб викликати атомову війну й знищити важливі промислові центри СССР. Відовий німецький військовий публіцист полк. Ф. Мікше на сторінках своєї праці «Kapitulation ohne Krieg — Die Jahre 1970—1980» твердить, що Китай в 70-их роках під оглядом нуклеарного озброєння буде великою загрозою для СССР. Також автор цієї книги аналізує китайсько-совєтську війну й дає наступні висновки: СССР, щоб оборонити 7200 км. довгий кордон, мусить розташувати на цілій його довжині щонайменше 150 дивізій, кожна, маючи до оборони 50 км. довжини кордону. На тому не кінчається справа, бо потрібна ще друголінійна оборона з 80 дивізій. Мікше є того переконання, що 230 дивізій не будуть могти оборонити транссибірської залізниці перед інфільтраційною стратегією китайської партизанки й диверсії. Він твердить, що Китай вже має більше 30 млн. вишколених партизан, які призначені до інфільтраційних операцій на чужій території.

На відтинку вистрільних ракетних рамп, яких будова дуже коштовна, Китай також стоїть далеко позаду СССР. Однак за відомостями Інформаційної агенції В'єтнаму «Gai Phong Press Agency» відомо, що Китай уже має деяку кількість готових до дії вистрільних ракетних викидень.

Летунство Китаю знаходиться у стадії розбудови й щораз кращого озброєння.

За теперішнього положення мир із Китаєм непевний для СССР, а в 7-их роках уже достатньо зросте загроза китайської аґресії.

Положення в арабсько-ізраїльському конфлікті

Після закінчення 6-тиденної війни Ізраїля проти Єгипту, Йорданії, Сирії і Ливану (червень 1967 р.) на Бл. Сході запанувала «передишка», яка довго не тривала. Вже під кінець 1967 р. СССР почав далі постачати зброю для арабських країн, виславши рівночасно велику кількість своїх військовух дорадників. У висліді такої «мирної» політики СССР, на Бл. Сході від другої половини 1968 р погіршувались відносини. За приблизно 18 місяців арабські країни перевели координацію власних збройних сил, установивши дві командні квартири: **Західня команда**, якій підлягає 160 км. довжини смуги Суезького каналу. На тому відтинку є зґуртованих 7 єгипетських дивізій (100,000 чоловік), і альжірська бригада 4,000 чоловік) і кілька сотень кувайських снайперів. **Східня команда** над Йорданським кордоном. На тому відтинку є згрупованих: армія Йорданії — 53 000 чоловік, 10 000 іракських стрільців, мала частина з Савді Арабії і 2 батерії гармат кал. 130 мм з Сирії. Коли йдеться про конфронтацію воєнних потенціялів на Бл. Сході, подаємо загальні дані про них за Інститутом:

	Ізраїль	Єгипет	Йорданія	Сирія
населення	2 800 000	32 100 000	2 150 000	5 800 000
реґ збр. сили	22 500	207 000	55 000	70 000
резерва	267 000	109 000		40 000
парамілітарні	?	90 000	?	108 000
наземні сили	268 000	180 000	53 000	60 000
летунство	15 000	15 000	1 750	9 000
воєнно-мор. сили	7 000	12 000	250	1 500
ракетні з'єднання	—	4 000	—	—
бюджет в млн. дол.	829	805	126	195
Озброєння:				
панцерів	1020	915	329	470
опанц возів	1500	900	350	500
гармат. різ. кал.	300	690	30	?
протипанц. гармат	СС-10, СС-11	?	?	?
протилет. гармат	20, 30 і 40 мм	37, 57, 85 100 мм	?	?
ракетна зброя	100	349	?	100
бойових літаків	275	352	29	162
транспорт. літаків	?	60	5	12
вертолетів	40	50	7	8
воєнних кораблів	36	55	—	22
підв. човнів і торп.	?	31	—	5

До повищого потенціялу треба ще додати армію Савді Арабії — 34 000 і Іраку — 82 000. Отже абсолютна перевага потенціялу є по стороні арабів. Втрачений арабами під час 6-тиденної війни технічний потенціял уже майже повністю постачаннями з СССР доповнений. Коли ж зважити, що в модерній війні інтелект людини відграє дуже важливу ролю, під тим оглядом і бойовою мораллю відзначаються збройні сили Ізраїля. Треба мати на увазі, що серед арабів більше як 80% анальфабетів, до цього ще доходять різні внутрішні і зовнішні труднощі кожної арабської країни, які поважно впливають на зменшення урядної сили. Головним інспіратором збросння арабів на Бл. Сході є СССР.

Конфронтація потенціялів нуклеарних потуг ЗСА і СССР

У журналі «Международная жизнь», ч. 3/1969, у статтті Л. Видясова п. н. «СССР в борьбе против политики, агресии и войны» м. ін. читаємо:

«...Ріст економіки і воєнної потужности Совєтського Союзу, переміна світової соціялістичної системи, поява на місце колишніх колоній молодих незалежних держав, виступаючих разом із соціялістичними країнами проти імперіялізму, колоніялізму і неоклоніялізму, внесли основні корективи на міжнародній арені...». В цьому ствердженні є багато правди, бо СССР проводить свою імперіялістичну полі тику під гасломи «коекзистенції», «роззброєння», зберігання сучасного штучного «миру», щоб час використати на перегони у збро́єнні. Як на ділі виглядають ці пропагандивні «мирові» гасла СССР, наглядно побачимо з наступного порівняння воєнних потенціялів ЗСА — СССР. Дані подаємо за «Інститутом для стратегічних студій» в Лондоні.

	ЗСА	СССР
населення	203 000 000	241 500 000
бюджет на цілі оборони млн. дол.	78 475 000 000	42 140 000 000
збройні сили	3 454 000	3 300 000
резерва	260 000	?
наземна армія	1 520 000	2 000 000
наземна арм. резерва	50 000	?
воєнно-морські сили	761 000	465 000
" 4 с резерва	133 000	?
летунство бойове з перс.	869 000	505 000
летуство транспортове	110 000	1 500
летун. резерва	53 000	?
резервова наці гардія	400 000	
парамілітарні з'єднання	—	250 000
стратег. ракетні з'єднання	—	1 000

Озброєння ракетне й стратегічного летунства:

міжконтинентальні ракети засяг 4500 км	1054 (1054)*	1050 (800)
середньозасяжні ракети фльоти	656 (656)	160 (130)
ракети із засягом 900-4500 км.		700 (700)
стратегічні бомбардувальники понад 1000 км.	450 (5200)	200 (200)
бомбардувальники із середнім засягом	60 (75)	1100 (1050)

Воєнно-морські сили:

літаконосців	22	—
вертолетоносців	157	2
кружляків з ракетним озброєнням	9	9
атомних підводних човнів	41	176
інших підводних човнів з ракетним озброєнням	—	50
атомних підводних човнів	40	17
інших підводних човнів	62	263

На підставі даних вищеподаної порівняльної табелі наглядно видно, на яких відтинках воєнної техніки СССР намагається зрівнятися, чи перевершити ЗСА. Увагу звертаємо на стратегічне летунство і воєнно-морські сили. Також на особливу увагу заслуговують перегони у зброєнні на відтинку міжконтинентальних ракет. На протязі багатьох років СССР докладав усіх старань, щоб зрівнятися із ЗСА щодо кількости міжконтинентальних ракет. Обидві суперпотуги мають сьогодні коло 1050 таких ракет, однак совєтські ракети своєю нищівною силою перевищують чотирикратно американські ракети. Між совєтськими ракетами є коло 200 ракет типу СС-9, із можливою руїнною силою кожна по 25 меґатон (5 разів сильніший ладунок від американської того роду ракети). Це потягло за собою побільшення стану стратегічних ракетних сил СССР з 80 000 на 330 000. Виглядало б, що СССР на відтинку міжконтинентальних ракет зрівнявся із ЗСА. Однак з уваги на те, що ЗСА здобулу добрі висліди при випробовуванні ракет із розгалуженими розривними шапками т. зв. Multiple Re-Entry Vehicles, MRV — рівновага між суперпотугами на тому відтинку є тепер скомплікована. Йдеться про удосконалення ракети із багатьома розривними шапками для нищення різних цілей, незалежно одно від одної. Також уже вдало випробуваною ракетою є Multiple Independently Targetable Re-Entry Vehicles, MIRV.

* Дані в дужках із 1968 р.

Подібне положення зауважується і на відтинку воєнно-морського озброєння СССР, який на протязі останніх років його систематичного розбудовує. Таким чином СССР поклав уже тверді основи під далекосяжну мобільність і готовість до дій. Таке посилення воєнно-морського потенціялу дозволяє СССР репрезентувати свою наявність на всіх світових морях. Із цими зусиллями, СССР доповнив свою відсталість ракетного озброєння підводних човнів, посідаючи тепер 160 далекозасяжних ракет, які можна вистрілювати із занурених підводних човнів. ЗСА мають 656 таких ракет. Також вкоротці СССР буде спроможний будувати підводні човни подібні до американських «Поляріс», із 16 ракетами. Мабуть за кілька років СССР досягне також рівновагу й на відтинку продукції сильнішої ракетами американського типу Позейдон.

УКРАЇНСЬКИЙ ВОЯК НА «САСЬКІЙ ПЛОЩІ»

По першій і другій світовій війні держави, що виграли війну, будували могину «Незнаного Вояка», на якій не лише свої, але й чужі дипломати світу складають вінки на знак пошани не лише до того, хто в могилі, але й до даної нації. Належить до доброго тону з приводу відвідин столиці класти вінок у стіп могили Незнаного Вояка. По першій світовій війні Польща рахувалася переможною державою. По другій світовій війні теж СССР створили у себе культ героїв «вітчизняної війни». На могилах-пам'ятниках у всіх великих містах України я бачив вічно горіючий вогонь в пам'ять поляглих в часі 2-ої т. зв. «вітчизняної» війни.

По першій війні Польща рішила теж створити культ Незнаного Вояка і збудувати для нього могилу-пам'ятник на т. зв. Саській площі у Варшаві. При могилі вічно стояла військова варта, стоїть і тепер за «Людової» Польщі, що я бачив в 1963 р.

У зв'язку з будовою могили польського Невідомого Вояка проведено великі приготування і паради, щоби гідно вшанувати тих, які лягли в боротьбі за польську самостійність.

Восені 1925 року я служив у польському війську, в 10 полку кінної артилерії. Я був рядовиком, бо давніх військових ступнів Польща не признавала тим, що у свій час не з'явилися на заклик, як це було зі мною і всіма тими, що були в час польської рекрутації за кордоном і чекали — самостійности України.

По присязі рекрутів в польському костелі в Ярославі, хоч там є українська церква, зібрався весь дивізіон в павільоні, де відбувалася «вольтажерка» — вправи їзди на коні. До нас всіх промовляв пор. Збієвскі так:

У війні за самостійність Польщі, Державна Комісія для встановлення могили Незнаного Вояка, що має бути у Варшаві, прийшла до висновку, що Польський Незнаний Вояк буде вибраний на львів-

ськім побоєвищі. Львів був найбільш крівавим і найбільш жорстоким полем боїв. У Львові й біля нього лягло багато поляків і українців і нераз їх ховали у спільній могилі. Комісія вибрала вже того вояка. Він, може, був поляком, а може українцем, бо по 7-ох літах не пізнати мундурів ні відзнак. На наш полк припала честь супроводити кінно поїзд, який на відкритому вагоні повезе тіло через Ярослав на Розвадів до Варшави. В почоті візьме участь теж 20-ий полк уланів з Ряшева і полк кінних стрільців (драгунів) з Ланцута...

У тому часі в полку величезною більшістю вояків були волиняки, які щойно приходили до свідомости, що вони українці і все ще співали «канареюшка жалобно пайот». На них промова зробила велике враження, мовляв, українці хоробро билися проти поляків, а тепер українець може бути польським Невідомим Вояком. Були це сільські хлопці, і я мусів пояснювати, як то було, бо вони не могли зрозуміти, чому, хоч нас так багато, ми програли. І сьогодні багато з-посеред нас не всилі зрозуміти тієї трагічної іронії долі.

В означений день, дати не пам'ятаю, над'їхав поїзд і повільним ходом зближався до Ярослава, де його чекали волиняки на конях, по 12 їздців з обох боків поїзду. Приділено трасу 5 кілометрів для кожного з трьох полків 10-го корпусу. Дальше на північ інші військові кінні формації супроводжали Невідомого Вяка в останню дорогу до Варшави.

Комісія шукала вояка без роду й імени, і не брала до уваги тих, що мали документи й хрести з таблицями. І тому дійсно не є виключене, що на колишньому Саському майдані у Варшаві похоронили українця, дармацо на Янівському й Личаківському цвинтарях були окремі секції з могилами, польських та українських вояків, що боролися і згинули у Львові.

Степан Куропась

СТАТУТ ОбВУА

У надрукованому в 1-му числі за 1970 рік нашого журналу "Статуті ОбВУА" слід справити такі помилки:

На стор. 58 — 9-ний рядок згори має бути "членство" (а не "ленство". На стор 60 — 11-ний рядок згори у відділі "Головна Управа..." має бути "секретар" (а не "два секретарі'). На стор. 60 — 9-ий рядок здолини — викреслити двічі наведене слово "рекордовий". На стор. 61 — 5-ий рядок згори у відділі "Головна Контрольна Комісія..." має бути "членів" (а не "членв"). На стор. 61 — 6-ий рядок згори має бути "з переведеної контролі" (пропущено "з"). На стор. 61 — 8-ий рядок здолини "VII. Відділи..." має бути "п'ять" (а не "п'ятьох"). На стор. 62 — 16-ий рядок згори має бути "потреби" (а не "потеби"). На стор. 62 — 20-ий рядок згори має бути "складається з:" (пропущено букву "з"). На стор. 62 — 14-ий рядок здолини має бути "вибраних" (а не "вмбраним"). На стор. 63 — 18-ий рядок згори має бути "важности" (а не "мажности"). На стор. 63 — останній рядок Статуту має бути "автентичні" (а не "автетичні").

Ці й деякі інші маловажні помилки справлено в окремій відбитці Статуту, що його Відділи можуть замовляти у Головній Управі ОбВУА.

Д-р Стефан Булак

В 56-ТУ РІЧНИЦЮ БОЮ НА МАКІВЦІ

У ході визвольних змагань Українських Січових Стрільців Маківка відіграла надзвичайно важливу ролю. І її значення під багатьма оглядами виїмкове, з уваги на тодішню ситуацію просто переломове. Це був зворотний пункт в нашій визвольній боротьбі із військового і національно-політичного боку.

В чім же полягає її значення?

Далекосяжні наслідки перемоги на Маківці позначились так внутрі Леґіону, як і назовні. Для стрільців — це була безперечно світла вояцька перемога. Для самого Леґіону Маківка вирішила його дальшу організаційну долю, яка до того часу була непевна.

Перемогою на Маківці УСС закінчили не тільки довґі, затяжні бої, а Маківку як ключеву стратегічну позицію, але закінчили також свій карпатський період боротьби, найважчий в їхній воєнній кампанії, найважчий з огляду на непригожий гірський терен та зимову пору, особливо ж, коли взяти під увагу, що тоді була гостра, люта зима, в часі якої стрільці серед морозів мусіли бродити в глибоких снігах по гірських дебрах і вертепах. Це був для них також найважчий період з огляду на дуже несприятливі військово-службові відносини та болючі недостачі, що їх стрільці мусіли терпіти.

До тих недостач належав у першій мірі брак потрібної військової підготови. Не всі стрільці в початках своєї формації переходили нормальний кадровий вишкіл, теоретичний чи практичний. Їх відразу розбивали на малі партизанські відділи і приділювані та призначувані до окремих завдань здебільша стежних і розвідувальних. Тому вони були розпорошені по всіх бойових відтинках, постійно наражені на небезпеку знищення. В тому часі УСС лише малими відділами брали участь на фронті в дрібних сутичках, та вже й тоді приходилось їм складати криваві жертви. Без бойового досвіду (багато стрільців вчилися стріляти щойно в окопах в бойовій лінії), не маючи належного виряду, без відповідного взуття і одягу, ба навіть без достатнього харчу і санітарної опіки, погано узброєні і погано трактовані (з вини поляків в корпусній команді), такий тернистий бойовий шлях судилось стрільцям переходити в часі до Маківки. А втім, стрільці не зневірювались і не падали духом, але совісно виконували свій вояцький обов'язок, самі себе вишколювали і гартувались та заправлялись до вирішального змагу. Гарт духа та сильна віра, що ще прийде їм слушний час, кріпила їх. Щойно пізні-

ше, коли стрільці виявили бойову справність, відносини дещо поправились, наступила реорганізація леґіону.

Отож, коли зважити ті всі невідрадні обставини, що попередили битву на Маківці, то тим більше подивугідною, тим більше геройською стає перемога на Маківці. Тільки незглибима любов батьківщини, свідомість мети, за яку йшла боротьба та особиста хоробрість і відвага могли викресати завзятість і посвяту, що їх проявила горстка вояків, які завдяки цим прикметам осягнули світлу перемогу над багато численнішим ворогом. Це була дійсно нерівна боротьба, в якій перемогла сила духа. Тут здійснилась та відвічна правда, що не число, не скількість, але якість рішає, дух перемагає. На Маківці УСС виступили як одна, суцільна, об'єднана бойова одиниця. Це причинилось до їх бойового успіху і до того, що стрільці могли виявити себе як українська боєва формація.

Маківка показала, що леґіон УСС — це бойова сила, сила високої військової вартости, вартости вояків і старшин.

До Маківки австрійська команда, у корпусі і в дивізії, легковажно дивилась на УСС, не добачувала і прямо іґнорувала їх як фронтову силу, визначувала їм підрядну ролю без поважнішого військового значення і приділювала до різних австрійських частин під різним командуванням. Від Маківки це основно змінилось. На Маківці австрійська команда «відкрила» українців і зразу була здивована: Показалось, що леґіон не тільки дорівнює, але значно перевищує австрійські відділи. Тоді, коли австрійські і мадярські частини на Маківці під напором ворожих наступів заломились, не видержали і майже розбрились, стрільці сміливими контратаками відбивали ворога і не піддавались та не відступали, аж поки не зломили його сили.

Чотири повні дні тривали завзяті, криваві бої від 29 квітня до 2 травня. За плянами московського командування на горі Маківці мав наступити пролом, який мав уможливити московській армії дістатись через Карпати на угорську рівнину, а відтак дальший похід в напрямі до Відня. На Маківку ворог вислав одну з найкращих своїх бриґад, яка почала наступ вночі з 28 на 29 квітня. Маківки боронили австрійські і мадярські частини, які проте не видержали вже першого натиску. Ворог у деяких місцях проламав фронт і зайняв австрійські окопи. Тоді кинули до бою І курінь і частину ІІ куреня Стрільців, які сильним ударом в рукопашнім бою відкинули ворога і відзискали втрачені позиції.

На другий день 30 квітня ворог після артилерійської підготови поновив наступ, одначе чуйність і влучний обстріл УСС зупинили наступ. Та найзавзятіший бій розпочався першого травня. Від самого ранку гриміли ворожі гармати, барабанний вогонь численних батерій промощував дорогу до наступу. Ворог кинув до бою нові сили, які за всяку ціну мали зайняти Маківку. Непроглядні ворожі

лави рушили вперед, перейшли знищені дротяні застави і вдерлись на верх Маківки. Мадярські частини не витримали і відступили. Ворог здобув значний успіх і почав поширювати пролім. Грозила цілковита втрата Маківки. Тим часом цілий тягар боротьби перейшов на Стрільців, які з цілою силою кинулись в протинаступ, двічі приступом в рукопашнім бою старались відкинути ворога і обидва рази мусили відступити, бо ворог з цілою рішучістю боронив здобутих позицій. Щойно за третім разом Стрільці з неустрашною відвагою і правдивою погордою смерти розбили ворога і відкинули його з зайнятих ним позицій. Ворог поніс великі втрати. Ціле побойовище було покрите поляглими, так, що не можна було перейти. Стрільці також мали великі втрати, але здобули світлу перемогу, не допустили до пролому.

Та ворог ще й тепер не міг погодитись з своєю невдачею і наступного дня, 2 травня, ще раз відновив свої атаки на Маківку свіжими силами, однак і цим разом безуспішно. УСС зберегли остаточно перемогу в своїх руках.

Перемога на Маківці знайшла сильний відгук в команді 55 дивізії, якій підлягав леґіон. Ось що пише команда дивізії до 130 бриґади, до котрої належали УСС:

«Українські стрільці двічі рішили бій в нашу користь. Боротьба була важка. Повсякчасно залишиться в історії слава їх хоробрих діл.

Українці! З великою гордістю можете глядіти на Ваші найновіші геройські подвиги. Кожний мусить славитися приналежністю до Вашого Корпусу. Маєте право назвати себе вибраною частиною. Тричі Вам слава!»

Підписано: Фляйфман, генерал.

Комендант бриґади, полк. Вітошинський, пересилаючи те письмо до команди леґіону, додає від себе: «З приводу цих визначних подвигів вітаю найсердечніше підчинені мені українські батальони ч. 1 і ч. 2 та почуваю себе щасливим, що такі геройські частини належать до бриґади».

Таких похвальних слів хіба не часто можна почути в армії, їх не висказують з високого місця безпідставно, неоправдано і з легким серцем. Це було признання й найбільш авторитетного місця, від команди, що не зовсім була прихильна до УСС. Це було найкраще свідоцтво для УСС після важкого іспиту, що його стрільці склали з блискучим успіхом.

Так, УСС могли бути горді, та не тільки УСС, але й український Провід і цілий український нарід. Таку перемогу могли здобути лише нащадки хороброго лицарського народу, лицарі славного козацького роду. Це були сини рідної української землі, здебільша селянські, які вросли в ту землю не від сторіч, а від тисячоліть, для яких оборона своєї рідної землі була святим обов'язком.

Маківка започаткувала нову добу в історії леґіону. Вона ясно і чітко визначила місце і становище леґіону, як бойової одиниці в австрійській армії, а відтак скристалізувала й устабілізувала його характер, як української національної армії.

Український характер леґіону був виразно підкреслений в дивізійному наказі: «українські стрільці вирішили бій, українці можуть бути гордими» і т. д.

Незадовго потім формацію УСС, зложену з двох куренів, визнано формально на підставі розпорядження Начальної Команди, як полк. Це було також велике вивищення і відзначення леґіону.

Не від речі буде згадати, що признання 55 дивізії не було одиноким, відокремленим ствердженням бойової вартости УСС і тільки від австрійської команди, бо після кривавих боїв під Семиківцями восені 1915 р. в німецькім звідомленні до команди Південної Армії була така згадка про УСС: «З нами йшли в наступ українські добровільці. Це, мабуть, найкращий відділ з усієї австро-угорської армії».

Подібних похвал було більше.

Вістка про перемогу на Маківці відбилась широким відгомоном серед українського суспільства, яке прийняло її з ентузіязмом та почуттям гордости за своїх синів, за своїх героїв-переможців. Вона розпорошила занепокоєння і пригноблення, ба навіть зневіру, що почали ширитись після окупації Галичини московським наїзником, під московським терором та внаслідку некорисного стану української справи в світі. Тепер повіяло свіжим, оздоровлюючим подихом. Всюди запанував радісний настрій і великий підйом духа. З подивом і захопленням очі українського суспільства звернулись на УСС, як центр і підставу української сили, як джерело віри і надії.

Перемога на Маківці була також радісною вісткою для українського Проводу, який дістав сильний і переконливий арґумент в своїй політичній діяльності і виступах перед австрійським урядом. Йому приходилось часто користуватись тим арґументом в обороні українського імени. Перемога на Маківці виросла несподівано, як могучий національно-політичний фактор.

Перемога на Маківці знайшла живий відгомін також серед чужинців, в краю і за кордоном. Чужомовна крайова і закордонна преса почала писати з приводу Маківки про українців і Україну. Українській справі почали присвячувати пильну увагу.

До леґіону посипались численні гарячі привіти: від загальної Української Ради, Бойової Управи, від організацій і товариств, від діячів і визначних осіб. Поети, письменники і композитори почали складати поеми, вірші і пісні та оспівувати і прославляти геройства УСС.

Так постала леґенда Маківки, яка увійшла в новітню історію наших визвольних змагань, яка перейшла до українських національних традицій.

На традиціях Маківки виховувалась і виховується молодь в державницькім і соборницькім дусі. Після І-ї світової війни молодь стала відвідувати могили поляглих на Маківці, а відзначування річниці Маківки стало величавим, всенародним святом. В той час в цілім краю відбувалась неначе мобілізація молоді, яка спішила зі всіх сторін, щоб поклонитись тіням героїв. Маківка стала атракційним гаслом для молоді, джерелом її надхнення, національної свідомости і патріотичного духа. На її примірі будуть виховуватись ще дальші покоління. Бо як не забулись Термопілі, як не забувся Конотоп, так і не забудеться Маківка. І тут, за океаном, для нашої молоді, що вже тут народилась і не бачила України, Маківка — це невичерпне джерело національного духа і національної гордости, що Україна мала не лише невдачі, але й світлі моменти, моменти перемоги.

З історичного погляду бої і перемога на Маківці — це символ незламного бажання і стремління українського народу до волі, символ боротьби, яку український нарід через століття вів із зброєю в руці, але й символ світлої перемоги над відвічним ворогом Москвою, подібно, як блискучою була перемога гетьмана Івана Виговського під Конотопом 1659 р.

Маківка — це відновлення і тріюмф лицарського духа українського народу, відродження давньої козацької слави після двох сот літ бою під Полтавою 1709 р.

Маківка — це доказ великої любови Батьківщини і геройської посвяти для неї. Маківка — це чинний вияв української самостійницької ідеї, доказ, що тої ідеї не можна знищити.

Маківка залишила глибокого змісту заповіт: Не риданням і наріканням, не плачем і благанням, і не фразами та перехвалками, але організованою і об'єднаною силою, збройною силою здобувається свободу.

Маківка потвердила ще раз невідхильну правду, що єдиною силою, на якій нарід може опертися, є здисциплінована, сильна духом і свідома своєї мети армія.

Маківка потвердила ще одну відвічну правду, що тільки спільним, об'єднаним фронтом можна здобути перемогу, а розбиті і роз'єднані не представляють жадної сили.

УСС на шляху своєї боротьби мали багато світлих воєнних осягів і тріюмфів, згадати б бої під Семиківцями, на горі Лисоні, під Конюхами і інші, але перемога на Маківці найсвітліша, найбільш блискуча.

Тому в 56-ту річницю боїв на Маківці віддаймо честь і вшануймо всіх учасників тих боїв, поляглих, померлих і ще живучих, та в першу чергу поклонімся тіням героїв, які склали свої буйні голови на жертовнику Батьківщини.

Г. Лучанко

ТЕРНОПІЛЬЦІ НА ОБОРОНУ КИЄВА

(Спомин)

Загальна стихія російської революції насторожила і нас полонених австрійських старшин, що перебували тоді на Сибірі в малім повітовім місточку Туринську, Тобольської губ. Було нас там всіх 17, самі українці. Почали ми тоді брататись з місцевими українцями, яких ніде не бракує на цілім величезнім просторі російської імперії. Тоді, при помочі козацького старшини пор. Івка, запізнався я листовно з письменницею Христею Алчевською. Вона почала присилати нам «Українське Слово», з якого ми довідались про Центральну Раду і творення рідного війська. Це так сколихнуло наші почування, що ми (Антїн Дудар, Василь Возняк і автор цих рядків) в саме Різдво 1917 р. втекли з полону і по довгій блуканині щойно в другій половині лютого 1918 р. добились до Києва.

Однак мрії наші не сповнились, бо Київ вже зайняли банди Муравйова на пару днів перед нашим прибуттям. З тієї причини ми були змушені розлучитись, з уваги на небезпеку, і кожний для себе шукати способу якби найскорше дістатись у рідні сторони. По пару днях удалось мені перейти Збруч і так опинився в близькім мені Тернополі. Коли я довідався, що тут урядує мій передвоєнний шкільний інспектор Левицький (воєнний інвалід в ранзі майора), задумав його відвідати. Його втішила моя поява, а з браку учителів, казав мені зараз же написати прохання про звільнення, і залишив мене вчителювати в найближчім селі Біла, 3 клм. від Тернополя.

По закінченню шкільної науки в половині червня 1918 р. я поїхав до кадри мого полку до Чехії на виправдання свого полону, після чого дістав 3-місячну відпустку, яка кінчилась в жовтні. З днем 1 вересня я почав науку в школі наново, бо названий інспектор довірочно мені заявив, щоб я не поспішав з виїздом. Крім того з кінцем жовтня дістав тайний наказ зі Львова, щоб не голоситись до австрійського війська, бо наближається державний переворот і буду потрібний на місці.

День чи два перед І-шим листопада 1918 р. я дістав тайний наказ зі Львова, щоб вночі 1-го листопада я старався за всяку ціну зайняти залізничий двірець в Тернополі з хлопцями, яких буду мати під рукою. Немало здивував мене цей наказ, бо ж на тутешніх сільських хлопців я не міг рахувати: по-перше, їх тут ще добре не знав, а до того підміське село мало коло четвертини поляків. Але над вечір 31 жовтня почали помалу стягатися хлопці з подальших довколишніх сіл, з котрими вдалось нам майже без стрілу заволодіти залізничною станцією.

Кілька днів я сам виконував тут службу команданта. Але по деякім наладнанню відносин призначено на команданта станції А. Дудара, а згодом керівництво обняв сот. Громницький.

Від першого дня по розвалі Австрії почали напливати великі маси добровільців до військової служби на захист рідної державности. Так постав у Тернополі полк ім. С. Петлюри, з якого в короткому часі було вислано 4 курені (здебільша військовиків) на оборону Львова. Десь з кінцем листопада 1918 р. (не пам'ятаю дати) зформований п'ятий з черги курінь під командою сот. Королюка, який зараз, як перший з Галичини, відійшов на оборону Києва в заміну за частини придніпрянців, що тоді бились спільно з нашими хлопцями під Львовом. Мене призначено на команданта сотні того куреня.

Тому, що в нашому курені була вже більшість добровільців необучених якслід з воєнним ремеслом (головно збаражчан), вивантажились ми у Вінниці і заквартирувались в селі Хуторі, зараз таки за залізничою станцією, де підучувались ще майже місяць. В міжчасі долучився до нас ще один транспорт з Галичини, з Підгаєччини, з яким прибув до нас четар А. Жуковський і хор. Шараневич. Після того сотник переформував цілий курінь. Мою першу сотню обняв чет. Жуковський, а мене призначив своїм ад'ютантом. Тепер кожна наша сотня нараховувала поверх 150 стрільців.

По одномісячнім вишколі від'їхав курінь на наказ з Києва вже по Різдві 1919 р. на захист столиці і тут зупинився на кілька днів. В день 22 січня, під час проголошення акту Соборности Західньо-Української Народньої Республіки із Українською Народньою Республікою, наш курінь держав східню сторону парадного чотиробоку на Софійській площі від сторони Михайлівського собору.

БІЙ З БОЛЬШЕВИКАМИ

Вже під час нашого тут короткого постою траплялись незначні провокації большевицьких хуліґанів, але хлопців заздалегідь остережено і вони давали собі раду з ними, головно вночі. Одного ранку службовий підстаршина зголосив, що стійковий (здоровенний хлопець зі Збаража) вбив вночі на стійці якогось напасника, що не хотів задержатись на потрійний його заклик, а навіть зранив його в плече ножем. Після того ще більше ми загострили службу і подвоїли стійки.

Зараз наступного дня після паради проголошення Злуки відійшов наш курінь на наказ з Головного Штабу на протибольшевицький фронт, який наближався вже до столиці Києва. Ми дійшли лише до м. Бровари, першої залізничної станції за Дніпром, де знаходився штаб групи полк. М. Аркаса, що керував фронтовими частинами, бо звідтіль на схід 8-10 км. в селі Димірка, Чернигівської губ., засіли були вже большевики. Наш курінь, як самостійний,

приділено до тієї групи, бо хоч були тут два піхотні полки Січових Стрільців полк. Думіна і полк. Рогульського, але жаден з них не був такий численний, як наш курінь. По включенню куреня в бойову лінію ми негайно вступили в бій з большевиками, щоб їх відсунути якнайдальше від столиці. По дводеннім завзятім бою повний курінь з усіма старшинами, місцями в рукопашнім бою, випер большевиків з їх становищ і зайняв село Димірку. Тут ми не лише самі закріпились, але й штаб групи перейшов сюди з Броварів і осів на приходстві. Ми з своєю канцелярією осіли недалеко в селі.

Підбадьорені перемогою (кількох ранених, без жадних втрат) ми рішили по пару днях відпочинку за згодою і порозумінням зі штабом групи ще дальше відсунути большевиків від столиці. Назначивши чет. Д. Жуковського півкурінним, сот. М. Королюк наказав йому 29 січня з двома сотнями зайняти село Бобрика (я не певний, чи точна назва), положене 3-4 км. дальше на схід від Димірки. Окруживши згадане село з двох сторін, після завзятого спротиву ворога, таки вдалось чет. Жуковському під вечір виперти ворога з села і зайняли його. Коли зі штабу донесено про це в Київ, то сам Головний Отаман Петлюра приїхав автом 31 січня оглянути побоєвище. На від'їзнім почув я такі знаменні слова Головного Отамана, які він сказав до сот. Королюка на прощання: «Знаєш, сотнику, якби в нас було кілька корпусів війська такого як твій, не страшний був би нам жадний ворог».

Курінний пару разів навідувався особисто в зайняте село, вкінці одного ранку наказав відмаршерувати туди і решті куреня. Знова під вечір того дня ми спакували цілу канцелярію, всіли на сани з сот. К. і підхор. Мамчаком, службовим старшиною у курені, і, в супроводі кількох стрільців охорони, вибралися вслід за куренем до недавно зайнятого села.

Але туди не доїхали, бо десь в половині дороги в нічній пітьмі посипався на нас густий крісовий вогонь з правої сторони десь від сторони залізничого шляху. Ми всі зіскочили зі саней і яром, що тягнувся вздовж дороги, завернули назад в напрямі Димірки та задержались коло якоїсь пустої шопи, щоб з'ясувати собі положення. Тут переждали ми майже цілу ніч, бо стріли не припинялись, а час до часу було навіть чути гарматні стріли, мабуть, з броневика.

Вислані дві стежі не дали вияснення. Коли вже почало сіріти, курінний вислав мене і підхор. Мамчака верхи на конях назад у село Димірку до штабу засягнути якоїсь інформації. Тут на приходстві, хоч була ще раня година, стрінула нас при вході ціла родина священика на ногах, і перестрашена здивовано дивилась на нас. На мій запит «що сталось?», відповів отець, що весь наш штаб ще опівночі вибрався і від'їхав в сторону Броварів. Не розпитуючи дальше, оба ми скочили на коні, щоб якнайскорше добитись до штабу. Лише виїхали за село, коли у віддалі коло 2 км, побачили бро-

невик. Ми пустились верхом снігами в його сторону, щоб щось довідатись від його залоги. Зблизившись до броневика, я побачив, що його паротяг звернений в сторону Києва, отже ворожий. Ми зупинили на хвилинку коні. Розглядаючись на всі сторони, ми зауважили, що з видолинка впереді, якого ми в ранніх сутінках досі не зауважили, почала висуватись якась розсрільна 50-100 м. перед нами, але в напрямі на Бровapі. Щоб упевнитись, хто вони, я спитав голосно, що це за частина. На мій голос кількох найближчих повернули голови до нас і на їх чорних папахах я побачив зразу червоні, в три пальці широкі, навскіс натягнені стрічки. Не було сумніву, що це вороги — большевики. Завернувши коні, ми в повнім бігу пігнались назад до села, під рясні стріли тих, що нас побачили. Я пригадав собі, що Димірка село довге на яких 5 км. і північним кінцем сягає до великого ліса, що тягнеться через цілу Чернигівщину і доходить аж до Дніпра. Коли б нам вдалось проскочити селом до ліса, а там ми вже собі дамо раду — подумав.

НЕВОЛЯ

Але... все це «але» на перешкоді. Якщо дорога вздовж селом була б проста і без закрутів — може були б ми оминули лихо. Хоча б і стрінули по дорозі одного, чи двох бійців красноармейців, дали б собі з ними раду, як і трапилось нам недалеко приходства. Їдучи в повнім ґальопі вулицею побачили впереді перед собою двох бійців з крісами: ті, певно не знаючи, хто їде верхом, відступили з дороги на боки, даючи нам дорогу. Однак ми, щоб оминути несподіванки з їх сторони, в бігу наїхали на них кіньми і обох повалили в рів по обох боках дороги та помчали щосили дальше. Але, від'їхавши яких 2 км. далі, напоролися за закрутом на 9-ох красноармійців, які стерегли 7-ох наших хлопців, що їх в селі половили і сюди привезли. Обскочили нас й трудно було протиставитись з одними тільки пістолями.

Зійшли ми з коней і почались допити. Здебільша я один відповідав на запити, бо знав добре російську мову, вивчивши її в полоні на Сибірі, а підхор. Мамчака можна було по вимові скоро пізнати, що він галичанин, а большевики особливо не терпіли галичан. Далі, він, як молодий юнак, ще не дозрів до такої ситуації. Зараз же по першій виміні слів я пізнав, що це не правдиці москалі, а якісь перевертні. Пізніше я довідався, що це були бійці I Таращанської дивізії, наші таки «хахли» з Київщини.

— Ти хто такой будєш, охвицер, старшина, Петлюровець? — спитав мене один з них, мабуть, старший між ними, здираючи мені з голови мою нову баранкову шапку з тризубом і цікаво її оглядаючи. Тризуб віддер і сховав до кишені, а шапку заклав собі на голову, наділивши мене своєю чорною папахою з червоною стрічкою, широкою як долоня. Відтак помінявся зі мною в той сам спосіб

своєю шинелею на мою нову «явдошку», підбиту кожухом, і мої нові з жовтого юхту чоботи.

— Ні! — відповів я йому твердо, злий на таку заміну, дивлячись йому просто ввічі.

— А хто ж ти такой? — питає дальше, вже лагідніше.

— Я був «баталінним капітанармусом»! (Харчовим підстаршиною), — твердо і відважно збрехав, щоб змилити увагу.

— Здорово воровал, маладєц. Нажіл дєнеґ! Как харашо оделса.* — захарчав злісно, надіваючи те все, що з мене ограбив. Те саме зробив інший босяк з підхор. Мамчаком. На запит старшого «хто він», я відповів, що він мій помічник, а ми оба Волинської губернії, Ново Олексінецкого «уезда».

Після того запхали нас в «сборну» — громадську канцелярію, — де вже сиділо наших 7 стрільців. Ні один з них не зрадив, що ми старшини, бо всі знали, що ті босяки зі старшинами розправляються скоро і коротко. Так просиділи ми до вечора в голоді і холоді. На ніч змінилась сторожа. Прийшло їх ще коло 25, здається в більшості москалі. На просьбу хлопців, щоб дали, хоч води напитись і по куску хліба, відповідали з насмішками.

Вам і так не поможе. Завтра з вами «прікончім». Так голодні і перемерзлі при 20 ст. морозу на дворі ані ока не замкнули і просиділи цілу ніч, думаючи над своєю завтрішньою долею. Другого дня раненько вивели нас ті босяки за село, майже в то само місце, де перед кількома днями ми з Головним Отаманом стояли і оглядали недавне побоєвище і там мали нас стріляти. Наказали роздягнутись до білизни. Наче чудо — з-поза хат на спіненім коні над'їхав командир батальйону (як він себе називав) і наказав їм залишити нас і йти на село Бобрик. Ті нові босяки вкрали мені й оту стару шинелю та чоботи, які мені вчора «ласкаво» подарував попередній большевик. Мені залишили стареньку шинелю, роздерту від лівого рукава аж до низу, і чоботи майже без підошов. Перемерзлих до кости завели нас до одної багатшої хати, й наказали господині накормити нас. Поки господиня зготовила кулешу і нагріла молока, ми в теплій хаті так нагрілися і я необережно зняв рукавиці. Як лиш один з конвоїрів побачив мої шлюбний і заручиновий перстені, зараз причепився, щоб йому їх віддати. Покищо я ще викрутився, але на станції, куди нас привели, большевицький комісар таки пограбував їх у мене.

На тій станції зібрали нас 72 старшин і стрільців з цілої нашої групи. Вечором того дня заладовано нас всіх на потяг і вивезено до Ніжина, і ту приміщено в будинку тамошньої тюрми, звідки по кількаденнім перебуванню відставлено нас аж до Орла вже на Московщині.

*) Добре крав, молодець. Доробився грошей. Як гарно одягнувся!

Тут приміщено нас в якімсь приватнім домі, що належав, мабуть, якомусь багатому міщанинові, чи якомусь клюбові, бо крім кількох великих кімнат не було там жадної кухні, тільки печі по кімнати. Ми всі розмістились у двох кімнатах, що їх сяк-так для нас огрівано, а спали таки просто на підлозі. Зараз таки наступного дня пігнали половину нас на роботи розчищувати попалені казарми. Друга половина мала йти наступного дня по нас і так було весь час мого там перебування, аж до моєї втечі.

В Орлі стояло до революції аж 6 полків, які потребували величезних приміщень. Ті всі казарми в часі революції розагітовані солдати понищили і спалили. Туди власне ходили ми щоденно відчищувати понищене і спалене. Недонищені і недопалені рештки відносили в одне безпечне місце. Кормили нас дуже погано. Один буханець вівсяного хліба на нас 10-ох, а на вечір, як вертались з роботи, «бак» картопляної теплої юшки.

За якийсь час розчистили ми одні приміщення і нас перевели в інше місце на роботу. Теперішні приміщення розтяглись над глибоким яром, куди вела головна дорога до міста. В четвер, в торговий день у місті, побачив я багато санок, що приїжджали тою дорогою рано до міста, а над вечір вертались назад. В мене зродилась думка про втечу і над цим почав я докладно призадумуватись. Одного дня під час розчищування знайшов я стару кальошу і, оглядаючи її, прийшла мені спасенна думка: вирізати з тієї грубої підошви волосну печатку, яку я бачив в полоні на Сибірі в канцелярії начальника, куди заходив двічі в тиждень за поштою.

Над вирізьбленням такої печатки я намучився добрих кілька вечорів при світлі з огрівальної печі, поки її якслід оформив. Паперу постарався мій довірений стрілець Михась. Вернувшись з роботи одного вечора подав мені потайки пів «катушки» «клозетного» паперу, який був настільки штивний і грубий, що можна було на ньому писати, чим я дуже втішився. Порізав я цей папір на відповідні кусники, виписав на них для всіх хлопців з нашого куреня відповідні «удостовѣренія», прибув на кожному підроблену печатку і пояснив кожному з них, як має поводитись, коли вже котрому з них вдасться вискочити на волю. Боже борони не петлюрівець, а военнополонений австрійської армії. Себе назвав Генрі Ваґнер, німець з Відня.

ВТЕЧА

Врешті прийшов мій день 28 березня. Був то якраз четвер, день торговий. Нас шістьох і один солдат працювали в неогрітому будинку над самим яром. З-під румовищ видобули зовсім добру шафу. Поки хлопці розчищували її на дворі, мені нагло блиснула думка «вже — тепер» і миттю розшнурував черевик. Коли ж солдат скомандував брати шафу, я будьто-би схилився зав'язувати че-

ревик і кажу до решти хлопців: «беріть, я зараз, лише зашнурую». — Ну, а ти? — спитав солдат. — Я «січас, — відповідаю йому, зав'зуючи ніби черевика.

Хлопці понесли шафу і солдат пішов за ними. Як тільки вони скрились за недалеким будинком, я мигом скочив на сам берег яру, а присівши з'їхав на штанах, по похилій, снігом покритій площі, з висоти може 3 поверхового будинку і опинився несподівано аж на дорозі. На моє щастя над'їхав санками москаль з торгу і я, не питаючи, скочив на сани. — «Куда таваріщ?» — тільки спитав, не спиняючи коня. — «В деревню хлеба достать», — відповів я йому і тільки було нашої розмови за цілу дорогу майже 20 км. до села. Аж коли в'їхали в село, селинин задержав коня і кивком голови вказуючи хату сказав, що тут напевно дістану хліба. Коли ж я зліз з саней, він затяв коня і спішно від'їхав.

Коли я увійшов до вказаної хати, здоровенна господиня здивовано видивилась на мене і гостро спитала: «Ти кто будеш, што тебє нада?» Почав я оповідати їй різні байки, що вертаюсь з Сибіру додому, аж у «Вєну», що в Москві мене зовсім обікрали, що ані перебратися не маю, ані потягом тяжко поїхати. Так розброїв її своїм оповіданням, що і свіже біля подарувала і переночувала, а коли раненько вибрався від неї, дала на дорогу в «сумку» пару печених картопель і кусень хліба. В часі мого довгого оповідання я витягнув від неї те, що для мене було найважливіше. Довідавшись від неї, що її чоловік залізничник, який чотири дні підряд в службі, сказала мені, що на цивільний потяг певно буду довго ждати, бо тепер лише ««воїнскі» потяги ходять. От, і завтра раненько переїде «воїнский», але на нього нікому із «штатских» всідати не вільно. Мені лише то треба було знати і раненько, сердечно подякувавши господині, я вискочив з хати, щоб поспішити використати нагоду.

Вийшовши аж поза село здалека обійшов станцію, ровом підійшов дуже близько і сховавсь за великим стосом збитих дощоклат, якими за мирного часу обставляли шлях перед сніговими завіями. Довго чекав я на той поїзд, аж перемерз не рухаючись, щоб не зрадитись, поки він над'їде. Коли ж вкінці над'їхав, то хоч як було холодно, я аж упрів, коли його побачив. Всього тільки кілька вагонів і то всі 1-ої і 2-ої кляси. «Певно якась висока риба їде» — подумав я, бо в дверях усіх вагонів стояв солдат з крісом на гостро.

Все одно попробую щастя, — подумав по хвилині, коли заспокоївсь. По кількох хвилинах паротяг засвистав, стійки ввійшли до вагонів і поїзд помало почав рушати. Я завважив, що всі вікна були замерзлі. Тоді я вискочив з своєї криївки, миттю в кількох стрибках проскочив тих 8-10 метрів, які ділили мене від вагону і вже був на східцях. Але стояти тут не відважився, бо вартовий міг зіштовхнути мене з них, якщо через замерзлу шибу побачив би

мою тінь і відчинив двері. Звідтіль я переступив між оба вагони і, розставивши широко ноги, станув на «буфорах», які злучують оба вагони, а руками тримався за залізні штаби обох вагонів. Довго так їхали, поки доїхали до наступної станції. Здавалось, що пальці примерзли до заліза і їх не відірву. Щастя, що мав хоч поганенькі рукавиці.

Як лише доїхали до сусідньої станції, вартові як і на попередній станції, вискочили перед двері і тут мене зразу побачили. Коли я перемерзлий і посинілий зі зимна не міг нічого відповісти на їх запити, втягнули мене до вагону, відриваючи примерзлі рукавиці. Тут зійшлись певне всі, що містились у тому вагоні і засипали мене запитами. — Хто? — Звідки? — Що я тут роблю? і т. д., але зуби від зимна так скакали, що я одного слова порядно не був всилі вимовити, лише вспів витягнути своє підроблене «удостовереніє» і подав його якомусь достойникові. Той лиш глянув на папірець і печатку, зараз наказав принести мені гарячого чаю (як мені здавалося — з румом) і велику білу «здобну» булку. — «Тепер ми його нічого не допитаємось, нехай відійде». — звернувся до окружуючих його високих старшин і всі відійшли. Як опісля я довідався від вартового, це їхав на фронт штаб першої совєтської дивізії зі своїм начальником — генералом.

Коли я після випитого чаю розігрівся і зовсім прочуняв, відпочиваючи на лавочці на коридорі біля вартового, прийшов знову той сам генерал з двома іншими старшинами, щоб перевести допити зі мною. З почестю, якслід супроти такої високопоставленої особи, я відповідав на всі їх питання імпровізуючи перед ними так, як учора перед тою господинею, що мене нагодувала і щедро обдарувала. На всі їх допити я відповідав одно, що по чотирьох літах неволі і тій крадежі у Москві мені лишилося в голові одно, щоб якнайскорше дістатися додому.

— Але ж ти і так далеко з нами не поїдеш, лиш до Конотопу, бо там уже «друґая тєріторія» — сказав вкінці до мене генерал. — «Спасибі — відповів я — і так буде мені вже багато ближче». Тих двох старшин взяв генерал з собою очевидячки для ствердження правдивости моїх зізнань, моєї німецької національности і перебування на Сибірі, бо один з них поставив мені кілька питань німецькою мовою. Після допитів обидва старшини заявили генералові: «Да, харашо, товарищ дивізійний». На тім дали мені спокій і я заїхав до Конотопу, першої ґраничної станції вже в Україні.

Покинувши той «воїнский» поїзд, що ним сюди дістався таким чудесним способом, я пішов до міста засягнути інформацій. Хоч Конотоп був вже також під правлінням большевиків, як і Орел, але це вже була Україна. На базарі побачив білий хліб, молоко, навіть ковбаси, де в Орлі кусника хліба не можна було дістати.

В добавок довідався, що тут можна усього купити за «керенки»,* яких нащастя я мав захованих «пів аркуша» в паску моїх «мадярських» штанів. Врадуваний, накупив за них пляшку молока, ковбаси та білого хліба та й після півторамісячної голодівки в Орлі в неволі як попоїв того усього, то поки доїхав поїздом до Києва, так захворів на шлунок, що зі станції відвезли мене до шпиталю на Подолі, де я пролежав повних 2 тижні. Щастя, що при виході зі шпиталю знайшов під подушкою своє бідненьке вбрання та, головно, мої мадярські штани, де були зашиті ще трохи «керенок».

Від одного раненого я довідався, що фронтова лінія є тепер коло Деражні. Покупив дещо на дорогу за оставші «керенки», а виждавши на станції повних 12 годин, таки вкінці втиснувся до переповненого поїзду і по різних пригодах дістався щасливо до Жмеринки, останньої підфронтової станції. Давніше гарний, чистенький, просторий стаційний будинок тепер понищений не до пізнання, наче туди страшна хуртовина перейшла. В кутку ждальні на однім зі столів, серед гущі солдатів я якось перемучив ту ніч. Вранці пустився пішком вздовж залізничої дороги і зайшов до Деражні, де вже була фронтова лінія. Тут спробував зайти до команди відтинка і просити за перепуску. Якийсь босяк (напевне командир) в заболочених по коліна чоботах, лежачи на оксамитній софі в якимось багатім домі за річкою, простягнув руку по моє «удостоверение», а подавши його прочитати другому, сказав хриплим голосом: «Нє нада тєбє, єслі петлюровци тєбя не уб'ют, то ета бумажка хватіт». — Хоча він відраджував іти туди, проте я постановив за всяку ціну дістатись до своїх якнайскорше і зараз таки рушив в дорогу. Поспішав я, щоб як найскорше видістатись з цього пекла. Пройшовши кілька кілометрів, в залізничній будці я стрінув якогось українця і довідався від нього, що коло третьої такої будки зараз за закрутом напевне стріну вже наш броневик. Лише перестеріг, щоб конче повісити на патик якесь біле шмаття. Ще раз я наївся, коли в міжчасі переїхала пропри нас большевицька стежа. На щастя до будки не заглядали.

Пішовши дальше, я прив'язав до патика білу хустку і лише почав обходити заповіджений закрут, як з-за корча з'явились передімною 4 стрільці з крісами, а у віддалі коло 100 метрів перед самою будкою стояв броневик. Коли ж стрільці відпровадили мене до нього, я зі здивуванням і немалою втіхою пізнав свого приятеля з нашого куреня, підх. Вол. Білоуса, який був командантом броневика. Обопільній радості й оповіданням не було кінця. Звідси довіз він мене броневиком до Проскурова, а дальше я вже сам добився до Тернополя.

Філядельфія, 20 лютого 1967 р.

---

*) Керенки — гроші, випущені російським Тимчасовим урядом очоленого Керенським.

ПРАЦЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ

Незабаром появиться велика праця Д. В. Гайке, колишнього начальника штабу Дивізії про формування і бойові дії Української Дивізії. Це історично-військова праця, в якій автор описує умови формування та бойових дій цієї формації.

Різні труднощі були пов'язані з формуванням Дивізії, а найбільшою перешкодою був її командир генерал Фрайтаґ, якого «духові прикмети, особливо психологічний підхід до людей, не виявляли доволі меткости на те, щоб побороти труднощі в командуванні саме не-німецької дивізії». Він був гострий, честелюбивий і підозрілий.

Автор цікаво описує характеристику українця в загальному та українського старшини зокрема, зупиняючися на визначних старшинах, як сот. Дм. Паліїв, майор М. Палієнко, майор Є. Побігущий, сот. Л. Макарушка. У Дивізії весь час відчувався брак інструкторів, зброї при вишколі, ба навіть, харчі та шлейки були проблемою для українського вояка, який волів носити штани на паску.

У праці описано формування і дії бойової групи в вишкільному таборі «Гайделягері», переміщення до Нойгаммеру, подано склад і озброєння Дивізії та приготування до фронтових боїв.

Описи повної жахіть битви під Бродами, оточення, критичні моменти, в яких Фрайтаґ резиґнує з командування Дивізії і врешті прорив також виявляють літературний хист автора. «Там не було пощади для нікого... Над ніким судьба не милосердилася... А праворуч в сонячному сяйві купалася церква. Бракувало тільки гомону дзвонів — співу смерти»... — пише автор.

Далі читач знайде опис відступу з фронту, збірку на Карпатській Україні, нове формування Дивізії в Нойгаммері і переміщення на Словаччину.

Гайке критично ставиться до політики Фрайтаґа щодо особового складу в Дивізії: Фрайтаґ усіма засобами не допускав українців на відповідальні становища.

На Словаччині українці відразу нав'язали добрі стосунки із словацьким населенням, не зважаючи на горезвісну бриґаду Дірлеванґера та мусулманський курінь, які свої проступки старалися пришивати українцям. Тут українські вояки Дивізії також допомогли українцям-втікачам.

Потім Дивізія пішим маршем проходить понад 500 кілометрів на Словенію, де бере участь у бойових діях проти комуністичних партизанів. На Словенії до Дивізії включено Волинський Леґіон, який цьому спротивився і подався із зброєю та возами в ліси. Пізні-

ше цю справу вияснено, але на наказ Фрайтаґа розстріляно одного з найпопулярніших старшин Леґіону, Ворона. На Словенії відбулися також роззброєння Дивізії та спроба перетворити її в парашутну дивізію. Проте прорив Червоної Армії в районі Ґляйхенберґу заставив вище командування кинути Дивізію в останні фронтові бої.

На фронт прибув до Дивізії генштабу ген.-полк. Павло Шандрук, командувач новопроголошеної Української Національної Армії. Він провів нову присягу на вірність Україні та привіз тризубці для українських вояків.

В останньому розділі описано відступ з фронту в день капітуляції та марш до полону, під час якого Фрайтаґ застрілився.

Усі ці події подано в праці докладно та доповнено багатьма схемами, світлинами й примітками.

Праця появляється під фірмою Наукового Товариства ім. Шевченка в Сарселі, за головною редакцією проф. д-ра Вол. Кубійовича, заходами Головної Управи Братства кол. вояків І-ої Дивізії УНА. Ця праця, яка вже друкується, — переклад на українську мову, — буде цінним вкладом у військово-історичну галузь, а для кожного колишнього вояка Дивізії — докладним описом умов, в яких він боровся. Наклад книги невеликий і як ювілейне видання — вона в твердій оправі. Ціна $10.00. Усі Крайові Управи Братства кол. вояків І-ої УД УНА та Об'єднання Українських Вояків у Великій Британії співучащають у виданні, прибутки з якого призначені на видання праці в німецькій мові під фірмою НТШ. Кожний кол. вояк Дивізії повинен придбати цю працю. Замовлення на книжку та пожертви на Видавничий Фонд Братства просимо слати до:

Veterans' News
41 Whitbread Cres.
Dowsview 465, Ontario, Canada

Головна Управа
Братства кол. Вояків І-ої УД УНА

Петро С.

"МОНТАНА", ЗАКОПАНЕ — "ВОРОЖИЙ ТЕРЕН"

— Петре! — штовхнувши ззаду в плеге, заговорив до мене курінний лікар другого куреня, 29-го полку. — Я тебе порекомендував на два тижні до Закопаного.

— Чому мене, пане докторе?.. Чому мене?.. Краще хай хтось другий їде... Мені тут дуже подобається. Тут вся своя братія... Словаки такі гостинні — нас братами називають... А брати мої?

— З цілого куреня лише двох може їхати, то як я моку трьох братів вислати?

І хог як не хотілось покидати Словаггину, я поїхав до Закопаного... на відпогинок.

Закопане прекрасне місто. Вже із залізнигної станції відкривається панорама широко розкинутого міста — велигавих віллій — серед дерев у затишші гір. З трьох сторін вражають своєю красою Татри, що простягаються з півнігного сходу, півднем міста, аж до півнігного заходу. Вони покриті сосновим лісом, а вершки їхні ги то оповиті снігом, ги скелисто-голі пробиваються крізь хмари. На півногі долина Закопаного переходить в теж лісом покриту горбовину. Цей мальовнигий кутогок поміж горами виглядає наге в казці.

Пригадалося, що тут приїздили на лікування й на ферії українські громадські діягі. В 1907 році лікувався тут історик, літературознавець, кооператор й політигно-громадський діяг Василь Доманицький. Він жив у віллі «Єжева». Побував тут, між іншими, й Богдан Лепкий...

Як тільки зупинився наш поїзд на станції в Закопанім, до поїзда підбігли візники і як то немовби перед війною були готові служити приїзжим. Вони низько кланялися, знімаюги шапку, брали за валізки й наплегники і вели до своїх прикрашених і закинутих кожухами саней-залубень.

До мене підбіг молодий, може двадцятьп'ятилітній візник, вхопив за наплегник і по-польськи, але стараюгись, щоб це звугало по-українськи сказав: — Я, пана до «Монтани» завезев.

— А як ти знаєш, що я до «Монтани» їду? — запитав я здивовано.

— Бо всі українци, з левакамі (дивізійною відзнакою на комірі лівій руці), до «Монтани» їдав. Це ваша віллія. Тілько тржеба на «ортскомандатур» зголоситися.

— Вези! — сказав я, сідаюги на задне сидження.

Візник виглядав мені підозрілим. Виглядало, що він забагато цікавиться дивізійниками, особливо, коли я пригадав собі, якто він мене собі вибрав із товпи приїзжих. Вкоротці я однаге переконався, що він з уваги на свій фах такий услужний, і за те ми його щедро нагороджували.

Вілля наша лежала далеко від центру міста і ми нераз користали з його услуг. Нам лиш треба було потелефонувати на станцію і Ян скоро з'являвся до наших услуг. Показалось, що йому можна довіряти, особливо після того, як на другий день після мого приїзду приїхав мій шкільний товариш — Богдан. Його, так як і всіх нас, на місцевій команді попередили, що Закопане, це «ворожий терен» і що завжди треба при зброї ходити, не ходити вегорами одинцем, і що вегорами не хідником, а серединою вулиці ходити і взагалі треба бути обережним.

Після такої перестороги, Богдан, якого до віллії теж віз Ян, витягнув з ташки пістолю і поклав у кишеню плаща. Щойно, коли розпакувався приїхавши до віллі, зауважив, що пістолі нема. В цім Богдан мені звірився і ми вже роздумували, як роздобути пістолю, коли до віллі приїхав Ян і сказав, що хотів би багити того молодого підстаршину, котрого він сьогодні зі станції привіз. Тоді дискретно сказав Богданові, що він пістолю на заднім сидженю знайшов, а боюгись, щоб Богдана не покарали, не віддав її на місцеву команду, а привіз її йому, беруги при тому таке велике ризико, що його гекав би розстріл, як би пістолю знайшла в нього поліція.

Ми були цим дуже раді. Візника щедро нагородили і від того гасу на всі наші поїздки тільки Яна кликали.

Вілля «Монтана» була положена на південному краю міста під ліском. Був це гарний одноповерховий дім, з великою вітальнею, їдальнею й кухнею і ще десь з десятком кімнат, так що нас там біля двадцяти містилося.

Ми там відпогивали, полювали, розїжджали по околиці, їздили повітряною колейкою в гори Татри на прогульку, а вегорами ходили в кіно, або сиділи у віллі й грали ігор, співали, слухали платівок й веселилися — одним словом жили наге в раю.

Та третього сігня 1945 р., на два дні перед нашим виїздом із Закопаного десь коло півногі був «алярм». Повідомила нас місцева команда телефонігно, що в сторону Закопаного наближається партизанський загін польської Армії Краєвої і що всі ми з віллі «Монтана» маємо заняти позиції на відтинку біля ліска, а я, тому що добре говорив по-німецьки, — маю негайно зголоситися до місцевої команди по дальші усні інструкції, щоб хтось нашої телефонігної розмови не підслухав. По одинадцятій в місті візника вже не можна було дістати, а що кожного стрільця було

потрібно, щоб хога рідку розстрільну розложити біля лісу — то до міста пішов я одинцем.

По обох сторонах дороги, яка вела до міста росли дерева. Віллі були далеко одна від другої, а так було гисте поле. Ніг була місягна, а що на землі лежав сніг і була погідна ніг, навіть здалека можна було побагити якщо б хтось ішов ги рухався на снігу.

Одержавши інструкції, плян операції і зв'язку нашої гастини, знову сам вертався десь біля другої години до нашої віллі. Йшов я «со страхом», боком доріжки, щоб не зрадити своєї присутности і розглядався на всі сторони. Доходяги до забудувань ліворуг (один будинок лежав паралельно до дороги, а два другі були дещо віддалені від дороги), я нагло завважив тінь, яка рухалася. Дивлягись за тінню я побагив, що полем не то ховаюгись за будинком, не то прямуюги до дороги, йшов схилений мужгина. В цій порі ногі міг це йти тільки підпільник. З позиції, де я стояв, я був певний, що він проходитиме біля мене, якщо не зайде до середини будинку.

З пальцем на язигку відбезпегеної машинової пістолі я засівся за рогом будинку, на надходягого мужгину. Скрипіння і шум снігу ставали щораз голоснішими. Видавалось, що йде великан, або декілька осіб. — Ану, хтось до нього долугився з-поза будинку, — думав я і мені погало бути страшно. На голі виступив піт... мені ставало трудно здержати віддих... рука погала дрожати... а кроки, щораз наближалися. Мені хотілось вискогити з-поза будинку і пустити серію з машинової пістолі в надходягих, бо я вже був певний, що їх більше як один... та я опанував себе. Я знав, що мої шанси кращі, якщо я не зраджу своєї позиції.

І... герез хвилину з-поза будинка, на розі, де я стояв, на яких п'ять кроків від мене висунувся засапаний головік. Був один і напевно у великому постіху, бо не дивлягись на сторони, прямував до дороги.

— Стій! Руки вверх! — скомандував я по-німецьки, коли він вже майже проминув мене. — Без попередження стрілятиму, якщо ти тільки зробиш якийсь рух, — сказав я вже напів голосом.

Мужгина знав, що йому виходу нема. Він знав, що попав у засідку, тільки не знав, скільки осіб на нього засілося. Повільно, зрезиґновано, все ще тяжко дихаюги, погав він підносити руки догори. Не спускаюги з нього огей я наблизився, щоб зняти машинову пістолю, яка звисала йому на шиї.

І... не вірюги своїм огам, я побагив, що переді мною стояв наш... Ян, наш візник.

— Підемо до віллі? — скомандував вже по-українськи я, забравши від нього машин-пістолю.

Ян не відмовлявся. Він повільним ходом, все ще тяжко дихаюги, рушив з місця в сторону «Монтана». Йшов не обертаюгись, а позаду нього у віддалі яких три кроки йшов я.

— Чи пан знає, — заговорив по хвилі гисто по-польськи Ян, — що між УПА і АК-а дійшло до договору, про взаємний ненапад? Чи це не обов'язує і вашої дивізії?... — а по хвилі, не гуюги від мене жодної відповіді додав, ви за Україну, а ми за Польщу боремося... між поляками і українцями за Закопане немає жодного спору... Прошу мене до моїх товаришів і родини відпустити, — говорив він сповільнююги ходу.

— Не приставай! — знову наказав я.

Я знав, що маю зробити. Яна я повинен передати місцевій команді Закопаного. Ян — це велика здобиг. Він напевно знає, де є партизанський відділ і в зв'язку з їх прибуттям він цієї ногі ризикував життям.

Я теж знав, що звіт про це перешле місцева команда до дивізії... а там напевно буде відзнагення... підвишка в ранзі... колеги будуть мені завидувати...

— Я твого колегу, Богдана, від польового суду врятував...

— Не приставай! — знову буркнув я. Мені пригадались польські гаси... пригадалась пацифікація, Береза Картузька, Зелені Свята 1938 року, коли то всупереg забороні польської поліції ми створили похід на стрілецькі могили, і якто мене дванадцятилітнього юнака польська поліція тримала цілу добу, здебільша навколішках на грегці, щоб в той спосіб мене змусити признатися, хто організував похід, і хто дав мені нести вінець сплетений з колюгого дроту, з якого звисали синьо-жовті стяжки. Та я не признався.

— Прошу мене пустити. Моя родина вам буде завжди вдягною.

І мені знову пригадалось, якто мій тато вертаюгись в 1920 році з України, ще в однострої УГА, коли біля повітового міста попав у руки польського поліцая і як той вів його на поліційну станицю. Тато, коли вже ніякі просьби не помагали, збрехав:

— А жона моя, ктура єст теж польков, пану теґо не запомне. — І він тата відпустив. Пригадалось і це, якто підгас пацифікації в нашім селі, коли поліція за татом шукала, польський війт цілу добу на своїм стриху тата переховав...

— Пану Польська...

— Іди!.. І знай, що українці лиш за власні землі б'ються, — додав я вже втікаюгому в поле Янові...

— Дзєк...у...єв... — донеслося глухо з-поза шуму снігу під його ногами...

І герез два дні після того ми їхали поїздом із Закопаного назад на Словаггину, — до Дивізії. Поїзд був переповнений цивільними і військовими. Нагло біля Кальварії гути було вибух... поїздом страшенно потрясло... гути було свист машини... крик дітей і старших, скрегіт заліззя падаюгих вагонів у провалля. Це польські партизани висадили міст герез ріку, яким ішов наш поїзд. На наше щастя, ми, дивізійники, сиділи в задніх вагонах і нікому нігого не сталося, крім того, що наплегник декому на голову впав.

Це напевно Янекові колеги нам Різдвяний привіт давали.

— А цікаво, ги Ян ще...

ВІДЗНАЧЕННЯ 25-ЛІТТЯ БОЇВ ПІД БРОДАМИ І УД УНА В ЧІКАҐО

З нагоди 25-ліття Боїв Української Дивізії "Галичина" під Бродами, яке Станиця Братства І-ої УД УНА в Чікаґо візначила 16-го листопада 1969 р. (Гл. допис у ч. 1 (44) за 1970 рік, ст. 51). Станиця в Чікаґо видала також розкішно оформлену одноднівку п. н. "Пропам'ятне Видання у 25-ті Роковини Великого Бою під Бродами, 1944 — 1969", яке радимо набути всім нашим читачам. Одноднівка має 52 стор. розміру великої чвірки та коштує $1.00.

На світлині Мужеський Хор, під керівництвом Р. Андрушка, який виступав на згаданих святкуваннях 25-ліття Боїв під Бродами в Чікаґо. В ньому співають багато колишніх вояків Дивізії.

З ДОКУМЕНТІВ УГА

В 5 числі "Вісті Комбатанта" за 1969 р. у статті Мироиа Заклинського "Дмитро Вітовський, як секретар Військових Справ ЗУНР" була заторкнена справа наполегливого домагання полк. Д. Вітовського злуки ЗУНР з УНР в одну соборну державу. Про це свідчить ще такий доказ, що в журналі "Скиталець" за 1922 р. є згадка, що полк. Д. Вітовський, як секретар Військових Справ, дав дня 3 січня 1919 р. доручення четареві Василеві Пачовському тодішньому редакторові часопису "Стрілець" зладити "універсал до Галицької Армії" та який був поміщений дня 4 січня 1919 р. в часописі "Стрілець". Ось його оригінальний текст, що його містимо без ніяких змін.

Антін Моспанюк, кол. УСС

ВІДОЗВА
ПОЛК. Д. ВІТОВСЬКОГО ДО УГА

Жовніри!

Після чотирох з половиною років муки, ридання і жалоби сповнилась народня воля. Зі сльозами радости сповіщаю Вам велике слово: Вчера упав кордон між українськими землями і від вчера ми всі громадяни великої Народної Республіки.

Українська Національна Рада ухвалила у Станиславові однозгідними оплесками злуку всіх земель Західної Української Республики з Наддніпрянською Україною.

За що гинули на крівавих судах батьки, діти і прадіди наші, за що проливали кров століттями покоління за поколіннями, за що скородили ребра ворогів герої від пятьсот літ і не діждались, сходячи до могили безпросвитку, те присуджено діждати нам під велику годину народження нового світу.

Ще хвиля кровавого зусиля — і слово станеться ділом.

З крові і пожежі та руїни встане Велика Україна, що принесе Вам землю і волю.

Жовніри Української Народної Республики!

Землю і волю присуджено Вам добути або в дома не бути! Вороги наші — пани Ляхи хочуть загарбати нашу землю, наші села, наші лани і прилучити до своєї Польщі, цеї тюрми робучого люду. Вони палять наші села, рабують наші маєтки, мордують батьків, сестер, дітей Ваших без пощади, без спожаління і без милосердя! І кричить до Вас кровавим плачем вся поневолена країна. Ратуйте всіх нас із каторги найтящої неволі.

І очі цілого Народу звернені на Вас, жовніри Української Народної Республики. У Ваших крісах, у Ваших багнетах, у Ваших скорострілах лежить наша воля і слава або ганьба і неволя довічна.

А тепер хай гордість громадян великої держави завітає у Ваші серця і всякий скаже собі по приміру батьків наших, що гинули на кострі сміючись, у бою: краще в полі порубаним бути як уступить перед неситими панами Ляхами. Тепер або ніколи!... Тепер або ніколи приналежати нашим землям

до Великої України, де буде усему народові робучому земля, правда і воля. Або рай на Україні або пекло в Польщі! Що буде з нами — рішиться кровю і залізом. Кровю і залізом мусите рішити, що буде з нами — мусите рішити Ви жовніри, без страху, без надуми і без вагання.

Кожен з Вас тям, що зложив Ти присягу Українській Народній Республиці жертвувати кров і кість свою за волю, за правду, за щастя дітей своїх, навіть серед холоду і голоду. Серед холоду і голоду мусиш побідити тих, що обдерли Тебе з одягу і хліба — щоби діти Твої не гинули з холоду і голоду на своїй не своїй землі.

І хто впаде з Вас, того імя не вмре, не загине, вічно горітиме у памяти народу імя кожнього, що погиб у боротьбі за волю. А хто опиниться зранений серед крівавого поля, тому серед слави до смерти нарід подасть підмогу, щоби він жив без журби, без тривоги про завтра.

Хтож вийде ціло, того чекає честь і слава бути першим між синами визволеного народу. А всі діти Ваші славитимуть Вас і обсипати квітами кроваві чола Ваші і благословитимуть Вас вольними устами, що Ви здобули їм землю і волю з пятьсотлітньої тюрми лукавого польського паньства.

Нахей же не буде між Вами ні одного млявого і втомленого, нехай ніхто не задрімає, ні засне та не уступить перед боєм з кровавого поля, поки не здобудем земель наших, загарбаних нам Ляхами.

Відвага мед пє, і кайдани тре, та про побіду рішає послух, порядок і сповнення приказу тих, що керують ділом.

Кожен з Вас, на якім небудь місці поставлено Тебе, мусиш підчинитись дисципліні, удержувати порядок і виконувати прикази старшин без критики, без відклику, без проволоки. На кожнім становищі, від сповнення кожного приказу може рішитись для нас доля величезної війни і в руці кожного з нас лежить щастя або горе цілих поколінь Твоїх сестер, дітей і родичів Твоїх, український жовніре. Не за царя воюєш Ти, а за своє добро, за свою правду, за свою державу.

І ми віримо, що Ви постоїте як один муж твердо, рішучо, непохитно за правду і волю і здобудете землю своїм дітям та увінчаються Ваші голови вінцями повної побіди. Не далека хвиля, що усі землі українського народу зілються в одну державу і у великім вінку України не бракне листочка ні з одної української землі.

А тоді щойно зі збірної душі намученого українського люду вирвится велика пісня РАДУЙСЯ, РАДУЙСЯ ЗСДНАНА УКРАЇНСЬКА ЗЕМЛЕ!

(“Скиталець”, 1922)

"ВІД ЛЕНІНА ДО ТИРАНІЇ БЮРОКРАТІЇ"

Під таким заголовком помістила відома швайцарська газета "Ноє Ціріхер Цайтунг" з дня 27. 10. м. р. на книжку Бориса Левицького "Ді Коммуністіше партай дер Совєтуніон — Портрет айнес Орденс", що появилася під кінець минулого року у штуттґартському видавництві Ерис Клетт. Це одна із більше як 90 рецензій, що появилися в різномовних журналах і газетах. З уваги на те, що ця рецензія відзначається влучними відмічениями та інформує читача про головні проблеми книжки, тому вважаємо за доцільне подати її сконденсований зміст до відома також українським читачам.

Подібно як і в інших рецензіях, підчеркнено в газеті, що автором цієї політичної студії є українець, відомий знавець внутрішніх справ СССР та автор кількох монографій.

Цим разом, — читаємо у згаданій газеті, — автор поставив собі дуже складне завдання — проаналізувати совєтську систему панування, зокрема комуністичну партію СССР. Зрезигнувавши з популярної описової форми, він сконцентрувався виключно на суспільних аспектах. "Завдяки цьому аналіза є вдалою" і не тільки основною, але і під кожним оглядом оригінальною.

У рецензії передається зміст першої частини книжки, яка, на думку рецензента є своєрідним нарисом про русифікований марксизм, так як він розвинувся за Леніна в його організації професійних революціонерів. Організація Леніна прибрала форму ордену й мала дуже мало спільного з політичною партією. Вправді Ленін перестерігав партію перед Сталіном, але в книжці Левицького точно показано, як власне він розвивав серед партійних функціонерів потребу сильного керівництва, централізованої влади та інших суспільних феноменів, які спритно використав Сталін для встановлення деспотичної системи панування. Сталінський модель знав тільки один принцип суспільного розвитку, а саме "перфекціонування і раціоналізацію шляхів наказування". В цій системі постала нова соціяльна верства — партійна бюрократія. Вона є предметом спеціяльних досліджувань рецензованої праці. Спроби модернізації суспільства під час Хрущова провалилися головно тому, бо вони зустріли спротив заінтересованих груп в рамах сталінської бюрократії.

У рецензованій книжці є два розділи, які особливо заслуговують на відмічення, а це є аналіза зміни в ідеологічній сфері. Після смерти Леніна ідеологія здегенерувалася в нову ортодоксію і стала ритуалом та державно-партійною релігією. З такої дегенерації користала сталінська деспотія під кожним оглядом і користає ще й сьогодні, хоча очевидним є, що того роду дегенерація була побічним і конечним продуктом сталінського деспотичного моделю. Тому що в очах партійної бюрократії така позиція ідеології відповідає ленінізмові, вона реаґує панічним страхом на всякі спроби ревізії догм.

Інший важний розділ книги займається "системою внутрішнього привілейовання", яким послуговувався свідомо Сталін і сталіністи. Коли більша частина суспільства була безмежно експлуатована, режим старався на різних відтинках покликати до життя ди-

намічні еліти, піддержувати їх за всяку ціну й при їх допомозі забезпечити динаміку розвитку суспільства, зокрема на господарському і мілітарному відтинках. Левицький доказує, що та рафінована й диференційована система упривілейовання забезпечила в першій розвоєвій фазі численні успіхи для совєтської системи, але з-часом вона стала гальмом, тому що всі ті еліти виказують тенденції до самокооптації, щоб вдержати свої упривілейовані позиції. З аналізи цієї проблеми видно дуже докладно, що саме тут кристься головне джерело багатьох неуспіхів совєтської системи.

Головним завданням книжки було проаналізувати механізми й засоби панування компартії, які майже виключно постали в період сталінізму. Тут належить також славнозвісна номенклятура, яка забезпечує монополь партії на відтинку розподілу кадрів. Усі ці засоби панування є вже перестарілі, вони не дають таких успіхів, як це було в першому етапі індустріялізації СССР. Суспільство вже не хоче давати себе більше використовувати і вимагає змін, тоді як партійна бюрократія настоює на "традиційних" методах панування.

Це головні думки вище згаданої рецензії. Рецензії інших авторів є згідні в тому, що праця нашого земляка є мабуть першою спробою на заході проаналізувати різні соціяльні феномени совєтської системи, а головно методи панування при допомозі модерної соціології й подати не так загальні уточнення, як конкретну аналізу окремих ділянок суспільного життя в СССР.

Ф. Кордуба

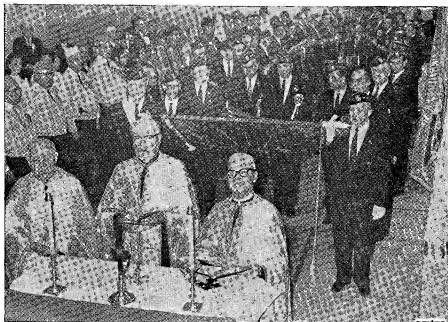

Акт посвячення прапору Станиці 1-ої УД УНА в Нью Гейвен, Конн., дня 4-го травня 1968 р. Біля престолу о. Ільяшенко, о. прел. Стах та о. Скульський.

ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОбВУА

9 березня ц. р. відбулося у Філядельфії, в домівці ЗУАДК, засідання Головної Управи ОбВУА, в якому взяли участь: Д-р В. Ґалан (голова), д-р І. Козак, Т. Поритко, Й. Вишневецький, С. Конрад, В. Сімянців, І. Данківський, П. Постолюк, М. Алексевич, О. Тритяк, І. Кедрин, д-р В. Рудницький і Марія Величко.

Після того, як С. Конрад відчитав протокол засідання Головної Управи з 17 січня ц. р., рішено підтримати й здійснити попередню постанову про вислання делеґата від Головної Управи до Ютики й Сиракюз, щоб допомогти тамошнім Відділам вирішити тамошні місцеві проблеми. Звернено увагу, що на 10 Конґресі американських українців через власний недогляд втрачено місце делегата ОбВУА в Контрольній Комісії УКК. Підкреслено потребу тіснішого зв'язку і співпраці з Секретаріятом СКВУ. Д-р В. Ґалан інформував про зустріч з представниками Головної Управи Братства кол. вояків І УД УНА 20 лютого ц. р. у Нью-Йорку. С. Конрад інформував про листування з Відділами. Скарбник Й. Вишневецький ствердив із жалем, що крім Філядельфійського Відділу ні один більше не розрахувався в цьому році з касою Головної Управи та підкреслив конечність, щоб усі Відділи зробили це до кінця квітня ц. р. І. Поритко доповідав про висліди останньої Листопадової збірки на Дар Українському Інвалідові. Є надія, що ця остання збірка осягне знову суму кругло 8,000 дол. Докладні звідомлення появляться далі, як і в минулому часі, у "Вістях Комбатанта". О. Тритяк звітував про організаційні справи, М. Алексевич заторкнув потребу реєстрації могил колишніх українських вояків в ЗСА і Канаді. І. Кедрин і П. Постолюк доповідали про редакційну та адміністраційну частини "Вістей Комбатанта". У дискусії забирали слово майже всі приявні. Д-р І. Козак, зокрема, інформував про відзначування 20-тих роковин геройської смерти Тараса Чупринки. Затверджено становище членів ОбВУА на нараді з членами Головної Управи Братства кол. членів І УД УНА 20 лютого. Прийнято до відома всі звіти. Рішено відкласти справу призначення нових почесних членів ОбВУА до наступного засідання.

НАРАДА ВИДАВЦІВ і РЕДАКТОРІВ "ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА"

20 лютого ц. р. відбулася в Нью-Йорку, в Українському Народному Домі, зустріч видавців і редакторів "Вістей Комбатанта", при чому приявними були: від ОбВУА: голова д-р В. Ґалан, заступники голови д-р І. Козак і Ю. Лопатинський, скарбник Й. Вишневецький, дир. П. Постолюк і Іван Кедрин. Від Братства кол. вояків І УД УНА взяли участь: голова Головної Управи д-р М. Малецький, Б. Бігус, Б. Підгайний, В. Гриньох і В. Верига. Розглянено докладно фінансовий стан видавництва, різні редакційні проблеми, як теж питання адміністраційного порядку. Всі приявні ствердили повний успіх дотеперішньої співпраці різних комбатантських організацій у видаванні журналу "Вісті Комбатанта". Визнано продовжування цієї співпраці за річ самозрозумілу, яка не вимагає навіть дискусії. Рішено покра-

щати зміст журналу, урізнородинвши його статтями на різні актуальні громадські теми, навіть так звані "контроверсійні", насвітлювані з різних поглядів. Намічено появу в цьому 1970-му році 5-ох зшитків "Вістей Комбатанта", з яких один буде подвійний. Рішено видавати побільшені числа журналу, на 80 чи 96 сторінок, в залежності від наявности цікавого й вартісного рукописного матеріялу.

НАРАДИ ВИДАВНИЧОЇ КОМІСІЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗСА

5 березня ц. р. відбулася в УНДомі в Нью-Йорку нарада Видавничої Комісії Координаційної Ради українських комбатантських організацій в ЗСА, в якій взяли участь: І. Кедрин (голова Комісії) і П. Постолюк — ОбВУА, Ю. Лопатинський — Об'єднання кол. вояків УПА, В. Гриньох — Братство кол. вояків І УД УНА, Й. Вишневецький — Українське Вільне Козацтво і М. Скорупський — Союз вояків Українського Резистансу. Присутні познайомились з видавничою діяльністю кожної з тих організацій, зокрема про пляни видання історії Української Дивізії та Повстанської Армії. Ствердженно, що для всіх комбатантів відкриті сторінки "Вістей Комбатанта" та що Видавництво "Червона Калина" у Нью-Йорку готова допомогти до появи друком творів української військово-історичної тематики. — 6 березня ц. р. довшу розмову перевели І. Кедрин і голова Т-ва кол. вояків УПА ім. Т. Чупринки, М. Грицковян, який не міг був узяти участи у вищезгаданій нараді попереднього дня. Обговорено можливості тіснішої організаційної та видавничої співпраці.

Відділ ОбВУА в Нюарку, Н. Дж.

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР ПОБР. А. КІГІЧАКА

В суботу, 15 листопада 1969, влаштував наш Відділ в приміщенні "Чорноморської Січі" в Ньюарку авторський вечір побр. Андрія Кігічака з Філядельфії. На означений час прийшли гуртом наші члени Відділу і приїхав вчасно запрошений на доповідь побр. А. Кігічак, автор цікавої хроніки про давній і теперішній княжий город Перемишль і численних гуморесок. Вечір відкрив голова нашого Відділу побр. М. Стебельський і представив зібраним колишнього УСС-а А. Кігічака. Коли доповідач почав розказувати про всі ті події, хоч деякі вже і давні, у гумористично-сатиричній формі, то присутні оплесками нагородили його. Після доповіді й відповідей на поставлені йому запити, голова товариства М. Стебельський запросив учасників вечора до перекуски, яку приготовили пані під проводом п-і А. Хомової. **О. У.**

УКРАЇНЦІ КЛІВЛЕНДУ В ПОКЛОНІ ПОЛЯГЛИМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Заходами Об'єднання б. Вояків українців в Амернці, Відділ Клівленд, відбулося тут дня 2-го листопада м. р. святочне закінчення Золотого Ювілею Української Національної Революції та відновлення української державностн в рамках 1-Лнстопадового Свята.

Крім шнрокнх кругів громадянства взяли чнсленну участь у тому святі комбатанти усіх формацій та молодечі організації, що прибулн зорганізовано з прапорами, разом блнзько 500 осіб.

Свято відкрив голова тут. ОбВУА мец. М. Топорович та попроснв зібраних вшанувати пам'ять тнх, що на протязі 50 літ віддалн своє життя за Волю України. В часі однохвилнниої мовчанки проф. Р. Лесик, член ОбВУА, відіграв на трубці салют, а прапороносці похнли прапорн. Це зробило поважне враження на приявнних. Святочну промову виголосив учасник Визвольної війнн інж. М. Хроновят. Доповідач старався зробити висновкн з мннулого, які виходили з таких питань: Чому Україна, понісшн стільки жертв, не змогла забезпечнти собі волі, та — Чн варта було боротнсь, коли від самого початку не було виглядів на перемогу. Доповідач широко відповів иа ці два питання.

Хор "Дніпро" під дириґентурою Е. Садовського зробнв зібраним милу несподіванку перш;нм внступом дівочого хору, який вдало відспівав сім українських пісень. Учасиицї цього хору це 13-15-літні дівчата, які внступнли в народних одягах. Видно, що в проводі хору "Дніпро" є кому думатн про співочнй доріст та нові голосові сили.

Скрипкове сольо з чуттям виконав проф. М. Шиян при фортепіяновому супроводі піяністки проф. І. Заячківської, яка, крім того відіграла иа фортепіяні сольо: "Парафрази з української народиої пісні" Стецеика.

Маєстро Гр. Китастий врадував святочну громаду гариою грою на бандурі та своїм молодечим співом.

Надсподівано гарно деклямував про 1-ий Лнстопад 15-літній Зенон Фединяк. В цього молодого деклятора видно вроджені здібності.

В кінцевій точці був надзвичайио вдалнй і настроєвий виступ хору "Дніпро" з оркестрою, що відтворили партію з "Запорожця за Дуиаєм" зі зворушлнвою кінцевою молнтвою. В тій точці внступали, як солісти: паиі Н. Якимцова, Ю. Оришкевич та Ю. Полянськнй.

Закінчено вечір "Слово від учасннків Визвольної Боротьби", що його внголосив мец. М. Топорович. Інтенцією того "Слова" було попрощати громаду від тнх нечисленнних вже учасників Визвольної Боротьби та передатн так чнсельно зібраній і зорганізованій молоді заклик — бороннтн Ідеї, за які боролися їхні батькн і дідн.

Зокрема треба підкреслити радіснний факт, що це свято мало дійсно соборнницький характер, бо взялн в ньому участь людн з усіх земель України, всіх віровнзнань разом з своїмн священиками, всі комбатантські і молодіжні організації з своїми прапорами. Спеціяльне признання належить иашій молоді, що в чнслі понад 100 осіб і в найбільш взірцевому порядку та прн святочному настрої перевела ті дві годнни. Ціла імпреза, хоч мала аж 9 точок і дві промовн, тривала всього дві годннн і була иадзвичайио вдалнм і гідним закінченням Золотого Ювілею.

М. Х.

В НЬЮ-ЙОРКУ ВІДБУЛОСЯ СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

В суботу, 6-го грудня 1969 р. відбулося в Нью-Йорку, у великій залі Українського Народного Дому при Другій евню, заходами Управи Координаційного Комітету Українських і Українсько-американських Комбатантських організацій Нью-Йорку Свято Української Зброї, пов'язане за козацькою традицією з церковним святом Покрова Божої Матері. Свято започатковано американським гимном, що його проспівав при супроводі фортепіяну Дівочий хор місцевого Осередку СУМА. Відкрив свято коротким словом голова Координаційного Комітету та місцевої Станиці І Української Дивізії УНА, д-р Семен Федюк, який привітав прнявних і відтак проводив програмою свята. Вступне слово про історію та значення Свята Зброї виголосив голова місцевого Відділу ОбВУА, сот. д-р Іван Козак. З черги виступив згаданий Дівочий хор СУМА, який виконав 3 пісні, а саме: "Вперед" — пісня УПА, в гармонізації Ігоря Соневицького, "Гей Ви Стрільці Січовії" — стрілецька пісня Купчинського-Леонтовича та "Марш Синьої Дивізії" — слова і музика Романа Степаняка, а відтак на иаддаток вальчик "Над Прутом" в обробітці того ж Романа Степаняка. Вичерпну доповідь на тему "Покров Богоматері в Українській Повстанській Армії" виголосив ШПр. о. д-р Сергій Фединяк, ЧСВВ. Солістка — колоратурне сопрано, Валя Наливайко відспівала 3 стрілецькі пісні. Наступну точку програми виконала Лідія Хома з Нью-Гейвену, Конн., яка зворушливо продеклямувала ліричний вірш Н. Ситника "Мій Батько". Захоплена цією деклямацією публіка нагородила її рясними оплесками. В останній точці програми виступив знову Дівочий хор Осередку СУМА, який при співучасті солістки Валі Наливайко відспівав дві пісні, а саме: "Пісня матері" — слова і музика Романа Степаняка та "Українська Баркароля" Пачовського-Людкевича. Закінчено цей успішний вечір Національним гимном.

Диригував цим знаменитим хором його основник і организатор, інж. Роман Степаняк. Фортепіяновий супровід спочивав в руках проф. Тараса Левицького і д-ра Ігоря Соневицького. Між прнявними був також голова Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Организацій міста Нью-Йорку — Метрополітального Відділу УККА, адв. Роман Гуглевич. Генерал Павло Шандрук надіслав письмовий привіт, який був відчитаний.

**
*

Естрада залі була прикрашена прапорами і емблемами всіх ньюйоркких українських і українсько-американських комбатантських організацій, а стіни образами св. Покрова Богоматері зі збірки п. Василя Харука. Він же влаштував в тій самій залі виставку численних експонатів з життя і боїв Української Повстанської Армії. Ярослав Кулинич сфільмував це воякцьке свято, а Мирон Заліпський награв його на звукозапнсувач. Присутних було кругло 150 осіб.

Д-р Іван Козак

В НЬЮ-ЙОРКУ ОСНОВАНО СТАНИЦЮ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

Дня 28-го вересня 1969 р. відбулися в Нью-Йорку, у прнміщенні Братства "Броди-Лев" основуючі Загальні Збори Станиці Українського Вільного Козацтва прн участі 8 осіб. Збори підготовнв і склнкав почесний Козак УВК, побр. Й. Внпшевецькнй. Він же відкрнв Збори та привітав прнявних. Після цього иа його азклик прнявні вшанували вставанням з місць та хвнлниною мовчанкою пам'ять померлнх у мннулому році в Нью-Йорку членів Українського Вільного Козацтва, а саме: Військового Отамана і ген.-хор. Івана Цапка та почесного Козака ген.-полк. Олександра Загродського. Зборами проводила презндія в складі: посестра Євдокія Цапко — голова та побр. Ю. Тамарський — секретар. Збори схвалили однодушно оснуватн в Нью-Йорку Станицю Українського Вільного Козацтва, якій надаио ім'я сл. п. Івана Цапка, б. Військового Отамана і ген.-хор. УВК. До Керівних Органів Станиці були обраиі одноднушно наступні побратими: А. Залісько, як станичний отамаи, Д. Самохвал, як станнчний писар, І. Внннк, як станичний скарбнник і Д. Захарченко, як ревізор.

На пропозицію побр. Ю. Тамарського висловлено також однодушно окрему подяку побр. Й. Вишневецькому за зразкове переведення підготовки Зборів і зорганізування Станиці.

Зборн закінчено відспіванням Українського Національного Гимну.

І. К.

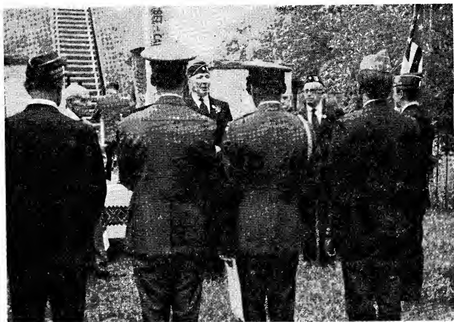

Акт з передачі прапору американських ветеранів до ОбВУА. На переді: ген. П. Шандрук.

ІЗ ПРОТОКОЛУ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОЇ УПРАВИ І КРАЙОВИХ УПРАВ БРАТСТВА КАНАДИ І ЗСА

Грудень 1969 р.

Голова поділився з присутніми враженнями з кольосальної маніфестації українських сил в Римі. В Німеччині відвідав майора Гайке у зв'язку із друком його спомнів в українській мові, одержав від нього всі потрібні інформації, повновласті та привіз додаткові матеріяли до використання. В Німеччині голова поробив заходи для відновлення Крайової Управи Братства, доручаючи заступникові голови останньої Крайової Управи Ф. Кордубі — скликати Крайовий З'їзд Братства Німеччини. Перевів розмову з В. Стечишином, редактором журналу "Вісті" та одержав від нього запевнення співпраці з журналом Головної Управи — "Вісті Комбатанта" та звітування з праці журналу перед Головною Управою Братства.

Голова відбув поїздку до В. Британії і взяв участь у 15 Крайовому З'їзді колишнього українського вояцтва, на якій він одержав запрошення, де зложив привіт від Братства. В розмовах із членами управи ОбВУА ВБ договорився про кольпортажу братських видань, а зокрема спомнів майора Гайке.

У звіті редактора дивізійної частини журналу "Вісті Комбатанта" В. Вернга подав до відома, що журнал стоїть зле фінансово і Братство присвячує йому замало уваги. Брак спомнів, дописів з терену, а особливо з діяльности братських клітин, в тому і Крайових Управ. Редакція розіслала запитник до членів Братства для зібрання інформації до історії Дивізії — відгук слабий. Адміністрації і Станиці не подбали про різдвяні оголошення до журналу. За те на заклик редактора В. Верги та видавничого референта ГУ Братства, Б. Бігуса, відгукнулись позитивно Б. Артимишин (Станиця у Філядельфії, Я. Цвікелевич (Станиця Едмонтон), Л. Рудницький (Станиця Вінніпег) та мгр. О. Городнський із Чікаго. Всі вони разом зібрали біля 800 долярів, за що їм належиться щира подяка.

Журнал появляється реґулярно, видається в Торонті 5 чисел річно, в тому одне число подвійне. Висловив своє здивовання з цього приводу, що деякі члени Головної Управи та Крайових Управ пишуть часто до інших журналів, а не до журналу "Вісті Комбатанта". Кінчаючи звітування, В. Верга звернувся до присутніх, щоби вони вплинули на Станиці Братства, від яких журнал очікує піддержки.

Голова Крайової Управи Братства ЗСА Б. Лисяк подав короткий звіт з діяльности Братства на терені ЗСА. Він поінформував про те, що Крайова Управа на свойому засіданні винесла рішення зобов'язати усі Станиці кольпортувати журнал "Вісті Комбатанта". Коротко згадав про поїздку до Риму і Фута Пас на посвячення цвинтара дивізійників, з якого є накручений фільм.

Секретар М. Шевчук, кінчаючи свій короткий звіт, висловився позитивно про працю редактора журналу "Вісті Комбатанта" В. Вернгу і звернув увагу на те, що людині, яка стільки

праці вкладає в братську роботу — належна уся можлива підтримка нас усіх.

Голова Крайової Управи Канади В. Гузар у своюму звіті звернув увагу на критичне фінансове положення Крайової Управи і довги, на які Крайова Управа не має фондів. Гроші надходяться в Станицях і не має причин на те, щоби такий фінансовий стан існував в Крайовій Управі. В багатьох випадках деякі Управи Станиць не мають належного зрозуміння до братських потреб, потворились льокальні "патріотизми". Станиці стають центрами самі для себе. Брак зрозуміння для того, що тільки зосередженими фондами можна щось конкретного осягнути. Для праці Крайових Управ і Головної Управи фінансовою базою являються Станиці і інакше бути не може. Тимбільше, що під сучасну пору Братство починає перебирати ролю репрезентанта українського комбатантського сектора на еміграції. Голова КУ висловив повну піддержку Канади усім діям Головної Управи та журналові "Вісті Комбатанта".

Присутні взяли участь у живій дискусії. Стверджуючи велику посвяту в праці редактора В. Вериги для журналу "Вісті Комбатанта", висловлено йому подяку і прохання надальше вести редакторську роботу в журналі. Рішено повідомити в обіжнику Головної Управи про те, що існує організаційна структура в Братстві і для порядку та звітів, гроші для Головної Управи, Станиці повинні вплачувати через свої Крайові Управи, а не висилати їх прямо до скарбника Головної Управи.

Стверджено, що довкола поїздки на посвячення цвинтара в Фута Пас витворилися неправдиві поголоски. Навіть появився допис в українському европейському журналі, який неправдиво насвітлив відношення до самої поїздки, Головної Управи та Крайової Управи Канади. Голова ствердив, що вже літом 1969 р. в Канаді організувалася поїздка до Фута Пас, одначе з уваги на брак відповідної кількости учасників не можна було замовити літак. Рішено в справі поїздки до Фута Пас видати спільно комунікат Головної Управи Братства та Управи Братства "Броди-Лев".

Над історією Дивізії працює інтенсивно проф. В. Верига, збираючи інформації та матеріяли. Він закликав усіх дивізійників до участі в форми нарисів, споминів, інформації тощо.

Січень 1970 р.

Вітаємо новообрану Крайову Управу Братства ЗСА на чолі з кол. Б. Лисяком та бажаємо їй якнайкращих успіхів в загальній праці для добра Братства та української справи. Сподіємося, що співпраця всіх клітин Братства з Головною Управою буде успішна, бо тільки спільними силами зможемо осягнути поставлені собі завдання. Клітини Братства втішаються великою автономією, всежтаки є певні завдання, які вимагають зусилля цілої нашої організації. Тому прояви, останньо запримічені, відосередних, сепаратних акцій поодиноких клітин Братства, в справах загально-братських, уважаємо за явище організаційно неприємливе, а якщо йдеться про виконання наших завдань навіть діюче в противному напрямі. Тому звертаємо увагу на статут Братства, на постанови його відносно структури Братства, та прохаємо їх придержуватися.

ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД

Зближається кінець нашої трирічної каденції. Делеґатський З'їзд Братства відбудеться в Бофало, в днях 3 і 4 жовтня 1970 р. Місце та програма нарад буде подана пізніше до відома. Пригадуємо всім референтам та членам Головної Управи та головам Крайових Управ, що наш діловий рік кінчається 30 червня 1970 р. На цей день повинні бути виготовлені всі звіти та переслані непізніше 15 липня 1970 р. на руки секретара Головної Управи. Звіти будуть друковані. Додаткові звіти з діяльности між 1 липня та 30 вересня ц. р. повинні бути на руках секретаря перед самим делеґатським З'їздом. Звіти повинні бути короткі, докладні з підкресленням найважніших пунктів з діяльности.

Нам приємно повідомити, що нарешті по довгих стараннях та дбайливій підготовці, весною цього року появляться спомини бувшого шефа І УД майора Гайке. Книжка ця вийде під патронатом Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в Сарсель, за редакцією проф. д-ра В. Кубійовича, коштом і накладом Братства. Книжка документарного характеру виходить в серії історичних записок НТШ, буде ілюстрована знимками та міститиме ряд ситуаційних шкіців та карт. Беручи до уваги високі кошти, пропонована ціна книжки — 10 дол.

Згідно з постановою пленарного засідання, Головна Управа не кольпортуватиме цієї книжки. Пленарне засідання винесло практичну постанову, зобов'язуючи обі Крайові Управи до закупу по 1,000 книжок. В міжчасі ОбВУ з Англії зголосило свою охоту закупити 300 примірників. Просимо Крайові Управи вже тепер приготовитися до розподілу і продажі книжки поодиноким Станицям та по можности вже збирати передплату. Кошт книжки високий, тому чекаємо від Крайових Управ в найближчому часі вплати рат на рахунок закуплених примірників. Головна Управа не розпоряджає фондами, а видання вимагає вже тепер оплачення видатків, зв'язаних з друкованням книжки. Сподіємося, що співпраця всіх клітин Братства буде активна і успішна. Нашою метою є видати та розрахуватись за це видання ще перед Делеґатським З'їздом.

Видавничий референт звертає увагу на задовження клітин Братства у зв'язку із книжкою проф. Зеленого "Українське Юнацтво". Просимо пригадувати про конечну потребу розрахуватися з видавничою референтурою. Це наше всіх спільне майно і мусимо йому присвятити належну увагу.

Короткий звіт Голови про його поїздку до Европи передрукований в протоколі з пленарного засідання. Треба ствердити, що поїздка була успішна, головно якщо йдеться про такі моменти, як відвідання мйр. Гайке, обіцяне відновлення діяльности Крайової Управи в Німеччині. Договорення з проф, д-ром В. Кубійовичом у справах зв'язаних з появою споминів мйр. Гайке та нав'язання ближчого контакту з великим числом дивізійників, що живуть в Англії.

Бажаємо всім нашим клітинам та членам багато успіхів в Новому Році, так в особистих справах, як і в організаційних. Підходім із зрозумінням до наших всіх починань, будьмо консеквентні в стремлінні до здійснення наших завдань, незабуваймо, що і наша цеголка дуже потрібна в будові української правди. Терпеливість, вирозумілість та консеквентність — це прикмети, що нам поможуть реалізувати цю велику нашу візію.

ІЗ ОБІЖНИКА КРАЙОВОЇ УПРАВИ БРАТСТВА У КАНАДІ

Березень 1970 р.

XI-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА

Згідно із правильником Братства відбувати Крайовий З'їзд щодва роки, рішено Крайовою Управою скликати XI-ий Крайовий З'їзд Братства Канади дня 23 травня 1970 року в Торонті. Початок З'їзду о год. 1-ій по полудні, адреса буде подана пізніше окремим листом.

Як подано в правильнику під точкою 3: "Участь у Крайовому З'їзді з рішальним голосом беруть вибрані Загальними Зборами Станиць делегати, члени Президії Крайової Управи та Контрольної Комісії".

а) "Вибір делегатів на Крайовий З'їзд відбувається на Загальних Зборах Станиць за засадою: 30 фізичних членів вибирають одного делегата, решта понад 10 членів теж одного делегата, Станиця, якої членство не досягає числа 10 — одного делегата".

б) "Один фізичний член може мати на Крайовому З'їзді не більше як трьох мандатів".

Намічено звичайний порядок нарад, який може бути змінений внесками на письмі перед З'їздом або при його відкритті:

1. Відкриття.
2. Вибір Президії.
3. Відчитання й прийняття порядку нарад.
4. Відчитання та затвердження протоколу X-го З'їзду.
5. Звіти Керівних Органів Братства.
   а) Крайової Управи.
   б) Товариського Суду.
   в) Контрольної Комісії.
6. Звіти Станиць.
7. Дискусія над звітами та уділення абсолюторії уступаючим Органам Братства.
8. Вибір Органів Крайової Управи:
   а) Голови.
   б) Членів Управи, Контрольної Комісії і Товариського Суду.
9. Пляни праці й схвалення бюджету.
10. Внески й запити.

Просимо брати під увагу, що реєстраційна оплата делегата на з'їзд виносить 10.00 дол. Кожна Станиця зголосить своїх делегатів не пізніше, як до 15-го травня ц. р.

Всім жертводавцям і Управам Станиць складаємо щиру подяку за піддержку і зрозуміння в розбудові нашого Братського Видавництва, яке розробляє референтура при Головній Управі та вже приступили до друкування споминів майора Гайке — шефа штабу Дивізії.

Станиця Калґари

СВЯТ-ЙОРДАНСЬКА ВЕЧЕРЯ

Заходами Організацій Визвольного Фронту і Станиці Братства І. УД УНА в Калґарах влаштовано в суботу, дня 10 січня ц. р., о годині 6-тій вечора, в авдиторії Свято-Успенської Церкви, Свят-Йорданську Вечерю. Хоч попередньої неділі, 4 січня ц. р., Жіночі Організації ЛУКЖ і ОЖ ЛВУ влаштували для парохії св. Різдвяну Вечерю, на якій простора церковна авдиторія була вщерть переповнена, також і 10 січня ц. р., прекрасно вдекорована таж сама авдиторія наповнилася вщерть гостями, а головно нашою дітворою. Вечерю отворив короткою, але дуже гарною промовою та побажаннями присутнім щасливого Нового

З ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА СТАНИЦЯ ЕДМОНТОН

Року п. Степан Липський, голова Відділу ЛВУ в Каяґарах. В час вечері гарні привіти і побажання зложили о. парох В. Мартиник від парохії Св. Успінської Церкви, п-ні Коломийчук від ОЖ ЛВУ, пор. В. Різник від Станиці І. УД УНА, п-ні Сорокопуд від ЛУКЖ, п. М. Гошуляк від СУМ. Головним промовцем був о. Богдан Лозинський, який згадав про святкування на Рідніх Землях колись і, нав'язуючи до притч про велику любов Ісуса Христа до дітвори, звернувся до молоді, взиваючи її шанувати свою рідну Церкву, мову і батьківські звичаї та бути всеціло і вірно відданій своїй рідній Церкві і Народові. Після вечері аматорський гурток поставив сценічну картину з життя УПА на 4 відслони, пера В. Шостаківського "Різдво на Україні", у якій узяли участь п. Степан Липський, пані Макар, панове І. Гриновецький, П. Мацвейко, П. Василевич, Мирослав Різник, Д. Золотуха та мішаний хор. Під хатою колядував мішаний хор "Сурма" ЛВУ і СУМ під дириґентурою д-ра Ілярія Чечовського. Відтак показано дуже гарний вертеп теж укладу п. В. Шостаківського, в якому взяли участь панна Марія Бойко та діти: Пущак, Ганя Мельник, Олійник, Гошуляк, Мирон Гладишевський і Нагірний та відбулась роздача даруиків дітворі. Свят-Вечерю закінчено молитвою.

Присутній

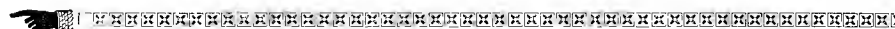

Перший ряд з ліва на право сидять: Адв. П. Саварин, пор. С. Максимюк, пор. В. Горбай, голова КУ пор. В. Гузар, старша медсестра Ала-Калінін-Норман, майор М. Ковальський, ген.-хор. о. д-р В. Лаба, ген.-полк. П. Шандрук, сот. Ю. Чорнодоля, пор. М. Заяць, о. Р. Ганкевич, Я. Цвікілевич, М. Кучер, М. Зубрицький.

Другий ряд: М. Боднарчук, Р. Дринич, Д. Радьо, І. Вавриичук, В. Бойко, П. Бойків, М. Стефанюк, А. Зазуляк, М. Павлеса, о. д-р Е. Камінський, о. В. Волошин, П. Гулька, А. Мамчур, І. Доросевич, М. Шрам, пор. Л. Цимбалістий, В. Давидяк, Я. Бабій, о. Й. Кончак, М. Зазуляк, А. Лишак.

Третій ряд: Д. Свистун, В. Квасниця, С. Гаврищ, пор. М. Блавацький, М. Свистун, М. Олексійчук, І. Воркун, Я. Ференцевич, С. Костюк, Р. Чучман, Ю. Шотило, Б. Небожук, В. Маркевич, І. Лошук, С. Стасюк, М. Карпа, О. Бойчук, Г. Марків, В. Мацьків, В. Павлюк.

Четвертий ряд: М. Іськів, С. Боєчко, П. Дацьків, І. Мартин, М. Левицький, інж. Л. Дитиняк, М. Богатчук, М. Шмігельський, В. Білеущ, І. Максимів, М. Новицький, Я. Щур, інж. В. Папірчук, адв. Я. Росляк, В. Палюшкевич, І. Косінський, В. Різник, В. Ґурба, П. Мацюк, П. Косик, С. Балишин, О. Катола.

СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ І УД УНА В СТ. КЕТЕРИНС, КАНАДА

Загальні Збори Станиці відбулися в суботу, 14 березня 1970 р., в залі української католицької церкви при наявності 18 членів на 35 зареєстрованих в Станиці. Збори відкрив Голова Станиці В. Недільський, вітаючи присутніх, а зокрема представників Крайової Управи на Канаду — В. Гузара та Б. Дусанівського, секретаря. Присутні відспівали пісню "Не пора...."

Зборами провадив С. Василів, секретарював К. Фіцик. Звітували: М. Чорнописький — секретар, І. Бобик — скарбник, В. Недільський — голова. Після звітів М. Кобилецький, голова Контрольної Комісії подав внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі, внесок затверджено одноголосно. Управа замкнула касову книгу сальдом 425 дол.

Перед вибором нової управи, В. Гузар, голова Крайової Управи Братства на Канаду, виголосив коротку доповідь, інформуючи присутніх про діяльність Головної Управи та Крайових Управ Братства Канади та ЗСА.

До нової Управи Станиці обрано: Б. Пришляк — голова, К. Фіцик — заступник голови, А. Швець — секретар, І. Бобик — скарбник, Ф. Салітринський — вільний член. До Контрольної Комісії обрано: М. Чорнописький — голова, О. Шеґда та М. Денис — члени. Делеґатами на З'їзд Крайової Управи Братства Канади обрано: К. Фіцик, А. Швець, О. Шеґда.

В дискусії присутні члени висловили побажання — оживити діяльність Станиці. Секретар Крайової Управи Б. Дусанівський подав коротку інформацію про те, яку діяльність ведуть інші Станиці на терені Канади і ЗСА.

Збори відбулися в діловій та дружній атмосфері. На закінчення відспівано український національний гимн.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ У ЗСА

ЗБІРКА НА ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ, ПЕРЕВЕДЕНА НА ПОЧАТКУ 1970 РОКУ

в Клівленді, Огайо

Пожертви склали: по $25.00 — Д-р Мирослав Комариницький, Ярема Попель і Юрко Попель; по $24.00 — Стефан Кікта; по $12.00 — інж. М. Хронóвят, проф. Леонід Бачинський, д-р Михайло Топорович, радн. Стефан Небеш, інж. Богдан Волинець, Іван Попович, Тихон Білоус, сотн. Зигмонт Олексин, Олена Попель, Марта Галяревич, Антін Бабенко, мец. Кость Бачинський, Тарас Загаєвич, Евген Небеш, Орест Небеш, д-р М. Мичковський; по $6.00 — радн. Стефан Галяревич; по $5.00 — полк. Тимофій Шкарупа і Н. Н., разом 307.00 долярів.

В останнім виказі Суспільної Служби Комбатантів пропущено при ОбВУА в Амстердам, Н. Й., 52.00 дол., правильно є — ОбВУА 152.00 дол та Б-во 1 УД — 61.00, разом 213.00 дол., за помилку перепрошуємо.

Суспільна Служба Комбатантів

Хто би знав про місце перебування чи про долю Сташка ПАНЧИШИНА, який був членом Дивізійної Оркестри, проситься подати вістку на адресу: Mr. Slavko Bilyk
123 Concord Avenue
Toronto 4, Ontario, Canada
Tel.: 536-6388

КОЛИШНІ ВОЯКИ УПА ВШАНУВАЛИ СВОГО КОМАНДИРА — ГЕН.-ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКУ

У днях 7 і 8-ого березня ц. р. Станиця Об'єднання колишніх вояків УПА в Торонті вшанувала 20-річчя геройської смерти сл. п. головного командира УПА, ген.-хор. Тараса Чупринки (Романа Шухевича) і відбула посвячення свого прапору з нагоди 20-річчя існування Станиці.

У суботу, 7-ого березня, о год. 6.30 увечорі була відправлена в церкві св. Миколая в Торонті панахида за спокій душі сл. п. ген.-хор. Тараса Чупринки та поляглих на полі слави вояків УПА. Панахиду відправили о. І. Сиротинський, о. Ю. Микитин та о. О. Ґошуляк. В панахиді взяли участь представники українських громадських, ветеранських і молодечих організацій Торонта. Із своїм куріиним прапором взяли участь в панахиді під проводом свого зв'язкового, пл. сен. З. Дуди, члени 5-ого Куреня Пластунів-Юнаків ім. ген.-хор. Тараса Чупринки, колишнього провідного пластуна в Україні, члена 10-ого Куреня Старших Пластунів "Чорноморці" у Львові. Приявні пластуни-юнаки із своїм куріиним прапором та делеґація Станиці Братства І-ої Дивізії УНА в Торонті із своїм прапором тримали почесну стійку біля тетрапода, при якому відправлялась панахида.

Того самого дня о год. 8-ій увечорі відбулася в залі УНДому в Торонті святкова вечеря, в якій взяли участь крім кумів прапору Станиці, що мав бути посвячений другого дня, представники різних місцевих організацій та запрошені гості. Святкову вечерю відкрив та представив гостей голова Станиці, В. Дашко, а програмою вечері проводив член Станиці, С. Бабяк. До почесного стола засіли парох Свято-Миколаївської церкви, о. І. Сиротинський, дир. О. Хмара — від Відділу КУК, полк. І. Липовецький від Союзу Колишніх Українських Вояків, інж. М. Селешко від Української Стрілецької Громади, мґр. М. Ромах від Філії УНО, Петро Баєр від Братства Карпатських Січовиків, д-р С. Булак від Братства УСС-ів, І. Шостак від Станиці І-ої Дивізії УНА, О. Желтвай від Пластової Станиці, І . Палка від УНДому, Д. Чабан від Організації Оборони Лемківщини, В. Стельмах від Українського Канадійського Товариства, та гості, М. Лебедь, інж. Б. Підгайний, д-р М. Малецький, полк. Ю. Лопатинський, інж. О. Тарнавський, проф. д-р М. Лабунька, проф. д-р В. Маркусь, д-р М. Марунчак і ред. І. Еліяшевський. Довшу основну доповідь про життя і діяльність сл. п. ген.-хор. Т. Чупринки виголосив ред. Роман Рахманний з Монтреалю.

У неділю, 8-ого березня, після Служби Божої (о 12-тій год) відбулося в церкві св. О. Миколая в Торонті при великому здвизі народу посвячення прапору Станиці, якого доконав о. І. Сиротинський у співслуженні о. Ю. Микитина і о. О. Ґошуляка. Почесними кумами прапору були полк. І. Липовецький, полк. Ю. Лопатинський, д-р К. Ващук, д-р М. Малецький, інж. М. Селешко, мґр. М. Ромах, Р. Вжесневський, П. Баєр, ред. І. Еліяшевський та інж. О. Тарнавський, усі з Торонта, і проф. П. Потічний з Гамільтону та П. Гнатюк з Дітройту. Після посвячення прапору відбулася церемонія вбивання цвяшків та складання підписів до пропам'ятної книги, в якій взяли

участь крім вище названих кумів представники наших різних місцевих громадських, комбатантських і молодечих організацій та запрошені гості, між якими були м. ін. проф. З. Зелений, Р. Копач, В. Вачко, Р. Біловус, М. Озимок, М. Бохно, інж. В. Мойсяк, І. Шостак і пані К. Бігус та В. Білан, О. Папінко, М. Швейко. Полк. Ю. Лопатинський, голова Об'єднання Колишніх Вояків УПА, вбив цвяшка в імені ген. секретаря ЗП УГВР, М. Лебедя, і д-ра М. Прокопа з Нью-Йорку. Голова Станиці, В. Дашко вбив цвяшка в імені неприсутніх інж. А. Івахнюка, д-ра Ю. Ґернча, М. Горбаня, В. Семенюка, д-ра П. С. та Станицю кол. вояків УПА в Клівленді та у Вінніпезі.

Зворушливою частиною програми цієї церемонії було вбивання цвяшків нашою молоддю, між якою велику групу творили сини і дочки кол. вояків УПА, а теперішніх членів торонтської Станиці: Тарас Курись, Мстислав Федак, Ростислав Дашко, Тарас Бабяк, Богдан Гіриняк, Віра Міґус, Андрій Маличевський, Ірина Цап, Орест Жигар і Оля Кордан.

Короткими словами подяки голови Станиці, Вол. Дашка, за участь у церемонії вбивання цвяшків та за складені при тій нагоді пожертви (по $20.00 за золоті, а по $10.00 за срібні цвяшки) та спільною світлиною всіх присутніх членів Об'єднання Колишніх Вояків УПА та кумів закінчено свято посвячення прапору Станиці. **О. Т-ий**

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

ЄПИСКОП ОЛЕКСАНДЕР НОВИЦЬКИЙ
1905 — 1970

Несподівана смерть Преосвященно Єпископа УАПЦ Олександра Новицького в Чікаґо 12 лютого 1970 р. глибоко вразила всіх, хто знав його, такого рухливого й активного з невичерпною енергією в своїй чинності. Особливо ж ця вістка діткнула побратимів дивізійників та членів Українського Вільного Козацтва, бо Покійний був їхнім капеляном за другої світової війни і ним лишився до останнього свого дня.

Преосвященний Олександер народився на Волині 4 липня 1905 р., висвячений в священики після закінчення Богословського факультету Варшавського університету в 1934 р., а єпископську хіротонію прийняв в 1965 році. Невблаганна смерть забрала Його з волі Всевишнього на 64-ому році його трудолюбивого життя, присвяченого Богові й Україні та на 5-му році його архиєрейської служби.

В рр. 1934-40 Він виконував священичу службу на Волинській землі. В рр. 1940-45 був членом Консисторії Української Православної Церкви в т. зв. Генеральному Губернаторстві. Тоді ж став духовним опікуном Української Дивізії "Галичина" та Українського Вільного Козацтва. В рр. 1945-48 був настоятелем парафії в Лянсгуті, Зах. Німеччина, а опісля до 1950 р. — духовним опікуном православних робітників у Франції, де залишив по собі особливо сердечні спогади за свою жертвенну працю. Переїхавши за океан до Канади, а потім до ЗСА, був настоятелем в кількох парафіях. В році 1965, по смерті дружини, вступив у чернечий чин і був висвячений на єпископа при величавих церковних і загально-громадських урочистостях. Спершу він був вікарієм Блаженнішого Митрополита УАПЦ в ЗСА Іоана Теодоровича, а потім став предстоятелем катедри св. Володимира УПЦ в Чікаґо.

Покійний весь час не полишав дружніх відносин та чисто побратимських зв'язків з Братством кол. вояків І-ої Української Дивізії УНА та станицею УВК в Чікаґо і брав участь у їхніх комбатантських ювілейних урочистостях та імпрезах. За свою віддану службу був відзначений медалею св. Архистратига Михаїла та Хрестом Українського Козацтва, а наказом УВК підвищений до ранги генерал-хорунжого УВК та покликаний на становище Генерального Капеляна цієї відродженої козацької організації.

Станиця Братства кол. вояків І-ої Української Дивізії, на чолі зі своїм головою побратимом Б. Кашубою, достойно вшанувала пам'ять свого сл. п. військового капеляна. Члени станиці уніформовані в комбатантських шапках взяли зі своїм прапором численну участь в двох панахидах — православний і католицькій за спокій душі Покійного, що відправлялись в суботу, 14-го лютого, та в похоронній відправі в неділю, 15-го лютого на свято Стрітення Господнього. Православні Богослужби відправляв Високопреосвященний Архиєпископ Михаїл, заступник Митрополита Української Греко-Православної Церкви в Канаді з оо. настоятелями соборів св. Володимира в Чікаґо — протопр. Ф. Білецького і в Торонті — протопр. Д. Фотія в співслуженні великого числа священиків і церковного причету. А ка-

толицьку панахиду відправив парох української католицької парафії свв. Володимира й Ольги в Чікаґо о. сов. П. Джуликиський з о. Л. Куссим.

В суботу, 14 лютого, біля 8-ої год. вечора тлінні останки Покійного перевезено з похоронного заведення Музики до катедри, де почесна ескорта дивізійників внесла труну в притвор храму і передала священикам, які в свою чергу внесли її в катедру й примістили перед вівтарем.

При закінченні похоронних архиєрейських відправ в неділю, 15 лютого, дивізійники в останнє прощали свого Владику-капеляна, віддавши йому останній салют схиленим прапором та індивідуальним прощанням з Покійним кожного дивізійника. Труну з собору винесли на руках священики спільно з дивізійниками і поставили її на параван-авто для відвезення в Бавид Брук, де у вівторок, 17-го лютого, біля храму-пам'ятника було поховано Владику Олександра. Разом з труною супроводив її розкішний вінець з написом: "Владиці УАПЦ Олександрові Новицькому — своєму капелянові — дивізійники".

Вічна пам'ять Дорогому Владиці!

Антін Кущинськнй

МАРКО МАРЧУК
1908 — 1970

Дня 23 лютого ц. р. помер наглою смертю на 62-ому році життя містоголова Станиці Братства кол. вояків I УД УНА в Чікаґо і фінансовий референт Українського Міжкомбатантського Комітету бл. пам. Марко Марчук.

Похоронні Богослуження відправив о. шамб. Ярослав Свищук, 24 лютого 1970 року. Прощальне слово в каплиці виголосили голова Станиці і голова Міжкомбатантського Комітету

Марко Марчук

в одній особі п. Богдан Кашуба, від організації Визвольного Фронту — інж. Степан Ґоляш, а від Гуцульського Товариства "Чорногора" — його голова М. Домашевський. 25 лютого після панахиди вояки I-ої УД УНА і СУВА віддали прощальний вояцький салют.

Похорон відбувся 26 лютого, у супроводі почесного відділу зложеного із 16 кол. Вояків I-ої УД УНА в одностроях на цвинтарі св. о. Миколая. Останнє прощальне слово над гробом виголосив голова Станиці і голова Українського Міжкомбатантського Комітету Богдан Кашуба, прощаючи Покійного від суспільно-громадських та всіх ветеранських організацій.

Михайло Свачій

(Реф. Сус. Опіки)

Управи Братства кол. Вояків

I-ої УД УНА — Станиця в Чікаґо

Замість квітів на могилу дорогого Друга бл. пам. Марка Марчука на Інвалідів I-ої УД УНА жертвували А. і П. Козяк 10.00 долярів.

о. ДАНИЛО ДАМ'ЯН КОВАЛЮК, ЧСВВ

Дня 14 лютого 1970 р. після довгої і важкої недуги у місті Ґрац, Австрія, відійшов у Вічність, на 74 році життя, **отець Данило Дам'ян Ковалюк,** кол. військовий капелян І-ої Української Дивізії УНА, опісля душпастир українців католиків у Стирії та Каринтії, Австрія. Покійний ревно опікувався могилами українських вояків, а зокрема вояків І-ої УД УНА. Зі смертю о. Ковалюка Братство "Броди-Лев" стратило одного із кращих співпрацівників та опікунів могил в Европі. Похорон відбувся 19-го лютого у місті Ґрац.

Вічна Йому Пам'ять!

Опечаленій Родині складаємо вислови глибокого співчуття.

Управа Братства "Броди-Лев"
Станиця Філядельфія

МИХАЙЛО ПІКУЛЬСЬКИЙ

З Польщі наспіла сумна вістка, що в місті Ченстохові у місцевому шпиталі помер по довгій недузі полковник VI-ої Січової Стрілецької Дивізії Армії УНР МИХАЙЛО ПІКУЛЬСЬКИЙ.

Активний учасник визвольної боротьби 1917-1921 рр., учасник другого Зимового походу. В році 1919-1920 перебував у польському полоні в таборах Львів (Личаків) і потім Ланцут, де вступив в ранзі поручника в лави VI-ої Січової Стрілецької дивізії і займав посаду начальника зв'язку 17-ої бриґади. Перебував в таборах інтернованих в Польщі в Олександрові Куявському і Щепіюрно. В 1927 році вступив як контрактовий старшина до польського війська. Брав участь у війні Польщі з Німеччиною і пізніше попав до неволі. Після повернення з неволі працював на цукроварні в Переворську, Польща. З вибухом війни між німцями і Совєтами перебував у VI-ій німецькій армії і лише чудом вдалося йому вийти з оточення під Сталінградом. В 1944 році в Румунії попадає до совєтської неволі. На початках сидить в тюрмах на Лубянці і Лефортово. Там б'ють і катують. По кількох роках перебування в тюрмі нарешті відсилають в концлаґер десь в Сибірі. По дванадцяти роках вдається повернути до Польщі до міста Ченстохови, де зустрів припадково свою дружину і дітей, котрі теж перебували в засланні в Сибірі на далекій півночі. В Ченстохові працював в місцевому шпиталі. Сл. пам. полковник Михайло Пікульський походив з Київщини зі священичої родини. Помер 19-го жовтня 1969 року і похований на одному з цвинтарів Ченстохови у Польщі. Натерпівся за рідну справу за життя і спочив на чужій землі, але бодай — бачивши найрідніших на смертній постелі.

Іван Панченко,
кол. пор. V-ої Січової Стр. дивізії

Дня 9 січня 1970 року в Пеорії, Ілл., після довгої і важкої недуги відійшов у Вічність на 77 році життя наш довголітний Член

бл. пам. ПЕТРО САЛАМАХА

кол. поручник Австрійської Армії й УГА, учасник Визвольних Змагань 1-ої і 2-ої світової війни. Довголітний референт дирекції Державних Залізниць у Варшаві, в 1941 році організатор і перший Комендант Української Поліції — Округа Львів, опісля вчитель в Українській Поліційній Школі у Львові, а в 1945 році член поліційного вишкільного куреня І-ої УД УНА в м. Брандербурґ. Відзначений Воєнним Хрестом УНР і медалею Св. Архистратига Михаїла.

Похорон відбувся дня 13 січня 1970 року на цвинтарі в Іст Пеорії, Ілл.

Управа Братства І-ої УД УНА
Станиця в Чікаґо

МИХАЙЛО ГАРАСЕВИЧ

судовий радник, сотник УГА

помер 22 лютого 1970 р. в Ньюарку, Н. Дж., на 84-му році життя, народжений в Черневі (Зах. Україна). Покійний переходив тернистий шлях життя: перед кільканадцяти роками його син, одинак, талановитий поет, Андрій відомий альпініст-очайдух, згинув під час виправи на скельний шпиль в Альпах. Після переїзду до Америки й замешкання в Елизабеті, Нью Джерзі, працював у фабриці. Другим важким ударом для нього була несподівана смерть дорогої дружини Софії так, що радник Гарасевич залишився сам серед дальшої рідні. Однак своєї важкої праці не залишав, бо мусів з чогось жити, хоч довго і важко хворів. Покійний, любитель української пісні мав гарний голос-баритон. У Берхтесґадені співав в місцевому хорі на Богослужбах і на різних імпрезах, влаштовуваних в таборі. Найкращі виступи Покійного були з хором в місцевій таборовій церкві при виконуванні колядок і щедрівок на Різдво і перед Великоднем у виконуванні псальмів.

На Панахиду, що її відправив Всч. о. Л. Міня у похоронному заведенні М. Литвина 24 лютого 1970 в супроводі імпровізованого хору під проводом М. Добоша, зібрались численно друзі комбатанти з прапором ОбВУА в Ньюарку та численна місцева українська громада.

Над домовиною промовляли д-р В. Комариський від Відділу ОбВУА, пані Т. Богданська від місцевого УМІ та Союзу Українок, на імпрезах яких Покійний часто бував, д-р В. Комарницький, колишній діяч Карпатської України, прощав Покійного, як патріота і колишнього суддю та прокуратора Карпатської України. Наступного дня на цвинтарі д-р Л. Голіматий прощав Покійного над могилою від Т-ва Правників в ЗСА. **О. У.**

МИХАЙЛО ХИЧ, 1928-1969

Михайло Хич народився в селі Ставчани на Львівщині, Зах. Україна, молодим хлопцем покинув Рідні Землі в часі Другої Світової війни й остаточно опинився в ЗСА. Тут він був покликаний до Американської Армії і в її рядах брав участь у Корейській війні. Повернувши із війни, він покін-

чив студії й одержав диплом інженера електрика. Дня 7 листопада Покійний загинув трагічною смертю на праці, осиротивши дружину та троє малолітних дітей. Покійника поховано на цвинтарі св. о. Миколая в Чікаґо. Покійний був членом Відділу ОбВУА в Чікаґо.

Вічна Йому Пам'ять.

ВИДАВНИЧИЙ ФОНД

Головної Управи Братства кол. вояків І-ої УД УНА

Список жертводавців до 28 лютого 1970 р.
(В канадських долярах)

Комітет святкування 25-річчя створення І-ої УД в Торонті		$819.61
Станиця Філядельфія:		
Із святкувань 25-річчя створення І-ої УД ам. дол.	500.00	
Збірка членів	**460.00**	1,029.60
М. Іващук, Ляйтгауз, Флорида, ам. дол.	200.00	214.00
Через Крайову Управу Канади:		
Станиця Торонто (збірка)		413.00
Станиця Едмонтон:		
Із святкувань 25-річчя створення І-ої УД	500.00	
Збірка	**77.00**	**577.00**
Разом вплинуло до Фонду		3,063.21
В касі Крайової Управи Канади:		
Станиця Едмонтон (збірка)	511.00	
Станиця Гамільтон (збірка)	26.00	
Станиця Монтреал (збірка)	110.00	
Станиця Вінніпеґ (збірка)	30.00	
До передачі		**677.00**
Разом в цьому списку		**3,740.21**

Щира подяка всім жертводавцям

Головна Управа

ЗАКЛИК

У зв'язку з підготовлюванням до друку історії 3-ої Залізної дивізії, просимо живих ще і родини померлих ветеранів названої Дивізії надсилати їхні світлини для вміщення в книжці. На звороті подати: ім'я, прізвище, частину, становище, старшина (ранґ), підстаршина чи козак. Світлини (старі, або сучасні) надсилати на адресу:

Mr. M. Krat, 11714 Sobieski
Hamtramck, Mich. 48212, USA

SYNOPSIS

CHRONICLE AND INFORMATION:

United Ukrainian War Veterans in America (p. 45-49). Brotherhood of the Former Soldiers of the 1 Division UNA (52 - 56, 63). Welfare Service of Ukrainian Veterans in the USA (56). Former Members of the Ukrainian Insurgent Army (57). Obituaries: Bp. A. Novytsky (59); Marko Marchuk (60); Rev. D. D. Kovaluk (61); M. Pikulsky (61); Petro Salamakha (61); M. Harasevych (62); Mykhaylo Khych (62).

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

Англія	1:10.0		0:5:0	ЗСА	5.00 дол.		1.00
Австрія	100 австр. шіл.		20	Канада	5.00 дол.		1.00
Арґентіна	670 пез.		120	Німеччина	20 н. м.		3.50

ВІДНОВЛЮЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

U.S.A.: $1.00
Canada: $1.00